

Lasten ja nuorten hyvinvointi- suunnitelma 2020-2023

Kunnanvaltuusto 8.6.2020 § 37
Kunnanhallitus 1.6.2020 § 141
Perusturvalautakunta 5.3.2020 § 22

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytila.....	5
2.1 Väestönkehitys	5
2.2 Koulutus, työllisyys ja toimeentulo	5
2.3 Terveys ja hyvinvointi	6
2.4 Alkoholin käyttö.....	7
2.5 Huumeiden käyttö	7
2.6 Tupakointi ja pelaaminen	8
2.7 Rikollisuus ja perheväkivalta	8
3 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut Leppävirran kunnassa	9
3.1. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja terveys	9
3.2 Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki.....	11
3.3 Kasvun, kehityksen ja oppimisen tuki.....	15
3.4 Osallisuus ja vapaa-ajanpalvelut	19
3.5 Lastensuojelu lasten, nuorten ja perheiden tukena.....	22
3.5.1 Lastensuojelun lainsäädännölliset perusteet	22
3.5.2 Lastensuojelun tarve Leppävirran kunnassa	23
3.5.3 Lastensuojelun palvelutarpeen vähentäminen kunnassa	24
4 Leppävirran kunnan visio lapsiystävällisestä kunnasta	25
4.1 Kunnan LAPE-ryhmän toiminta	25
4.2 Hyvinvointisuunnitelman valmistelu yhteistyössä lasten, nuorten ja perheiden kanssa	26
4.3 Lasten ja nuorten palveluja ohjaava strategia ja keskeiset tavoitteet	27
4.4 Unicef ja Lapsiystävällinen kunta	27
5 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja kehittäminen vuosina 2020-2023	28
5.1 Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden kehittäminen ja palvelutarpeeseen yhteistyöllä vastaaminen	29
5.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi	32
Lähteet ja lisätietoa:	33
Liite 1. Nuorisovaltuuston lausunto	34
Liite 2. Perusturvalautakunnan työkokouksen yhteenveto.....	35

Taulukot

Taulukko 1. Väestökehitys Leppävirralla	5
Taulukko 2. Lastensuojelun tilastoja Leppävirralta	23
Taulukko 3. Lasten ja nuorten palveluiden kehittämisen kärjet	30
Taulukko 4. Täsmennetyt kehittämiskohteet.....	31
Taulukko 5. Lasten ja nuorten palveluiden kehittämistyön seuranta	32

1 Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lastensuojelulain (417/2017, 12§) mukainen suunnitelma, joka ohjaa kuntien toimintaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä sekä lastensuojelun järjestämisessä ja kehittämisessä. Suunnitelma hyväksytään kunnanvaltuustossa ja se tulee tarkistaa vähintään kerran neljässä vuodessa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tulee huomioida myös kunnan vuosittaista talousarviota ja –suunnitelmaa laadittaessa.

Kunnan palveluiden järjestäminen ja kehittäminen perustuvat aina kunnan yhteiseen arvopohjaan ja visioon. Hyvinvointisuunnitelmassa näitä asioita tarkastellaan nimenomaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja sen edistämisen näkökulmasta. Suunnitelman tarkoituksena onkin kertoa Leppävirran kunnan lapsille, nuorille ja perheille tarjottavista palveluista, palveluiden tilasta, niiden kehittämistarpeista ja kehittämistyön suuntaviivoista.

Lastensuojelulain (417/2007, 12§) mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- 3) lastensuojelun tarpeesta, siihen varattavista voimavaroista ja lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
- 4) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
- 5) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Leppävirralla edellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu kaudelle 2013-2016 eli suunnitelman seuranta, arviointi ja laadinta ajantasaiseksi ei ole toteutunut lain vaatimalla tavalla. Tätä hyvinvointisuunnitelmaa valmisteltaessa on hyödynnetty edeltävän suunnitelman tietoja niiltä osin, kun ne ovat vastanneet nykytilaa ja tavoitteita. Suunnitelmaa laadittaessa on kuitenkin pyritty katsomaan ennemminkin tulevaan menneen sijaan. Suunnitelma luo yhteisiä toimintalinjoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja erityistä suojelua ja huolenpitoa tarvitsevien lasten ja nuorten palveluiden kehittämiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelu on käynnistynyt Leppävirran kunnan Lasten ja perheiden palveluiden (LAPE) työryhmässä keväällä 2019. LAPE-työryhmässä on jäseniä kunnan sosiaali-, terveys- ja sivistyspalveluista, järjestöistä ja seurakunnasta. Hyvinvointisuunnitelman laadintaan on osallistunut työryhmän lisäksi eri ammattilaisia kunnan ja sen alueen palveluista. Suunnitelman valmistelutyössä on hyödynnetty jo olemassa olevia kunnan palveluja ja toimintaa koskevia asiakirjoja. Perusturvalautakunta on käsitellyt lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa sen valmisteluvaiheessa erillisessä työkokouksessaan.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee olla asiakirja, jonka valmistelussa huomioidaan hallintorajat ylittävä monialainen työskentely sekä kuntalaisten kuuleminen ja osallisuus. Nuorten näkemyksiä hyvinvointisuunnitelmaan kuultiin syksyllä 2019 järjestetyssä varjovaltuustotapahtumassa. Nuorisovaltuustolta pyydettiin lisäksi kirjallinen kannanotto Leppävirran kunnan palveluista sekä lasten ja nuorten osallisuudesta. Lapsien ja heidän vanhempiensa ajatuksia kerättiin puolestaan toiminnallisten tehtävien avulla elokuussa 2019 järjestetyssä Arkisirkus-tapahtumassa. Perheiden kanssa keskusteltiin hyvästä arjesta Leppävirralla, Leppävirran kunnan palveluista sekä kunnasta lapsiperheen asuinpaikkana.

2 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytila

2.1 Väestönkehitys

Leppävirran kunnan asukasluku oli vuoden 2018 lopussa 9650, joka on 624 asukasta vähemmän kuin edellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman aikaan (tilastot vuodelta 2012). Tilastotiedon perusteella kunnan väestö ikääntyy ja lasten ja nuorten osuus väestöstä pienenee. Toistaiseksi alle kouluikäisten ja kouluikäisten (0-15v.) osuus väestöstä on pysynyt edelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan verrattuna suunnilleen samana ollen tällä hetkellä 15 %. Myös 16-28-vuotiaiden nuorten osuus on pysynyt lähes samana ollen nyt 10 %. Vuoden 2030 väestöennusteen mukaan Leppävirran asukasluku on kuitenkin enää 8523 ja alle kouluikäisten ja kouluikäisten (0-15v.) osuus vain 12 %, kun taas 65 vuotta täyttäneiden osuus tulisi olemaan 39 %, joka on lähes 10 prosenttiyksikköä enemmän kuin saman ikäisten osuus kunnan väestöstä tällä hetkellä. Kaiken kaikkiaan kunnassa asuvien lasten määrä laskee väestöennusteiden perusteella selkeästi tulevaisuudessa.

Taulukko 1. Väestökehitys Leppävirralla

	2012	2018	Ennuste 2025	Ennuste 2030
0-4-vuotiaat	468	343	296	276
5-9-vuotiaat	487	484	349	319
10-14-vuotiaat	576	494	436	362
15-19-vuotiaat	547	479	456	389

Perheitä kunnassa asuu tällä hetkellä 2738, joista lapsiperheiden osuus on 31 %. Kuten asukasluku yleisestikin, myös perheiden määrä ja lapsiperheiden osuus perheistä on laskenut verrattuna edelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Vuonna 2011 perheitä oli kunnassa yhteensä 2964 perhettä, joista 34 % oli lapsiperheitä. Lapsiperheiden osuus on näin ollen laskenut seitsemässä vuodessa kolme prosenttiyksikköä. Lapsiperheistä yhden vanhemman perheitä oli 21 % vuonna 2018, kun vuonna 2011 niitä oli 16 %. Yhden vanhemman perheiden osuus lapsiperheistä on kasvanut vuodesta 2010 lähtien.

2.2 Koulutus, työllisyys ja toimeentulo

Opiskelijoita leppävirtalaisista oli 6 % vuonna 2017. Keskiasteen koulutuksen 20 vuotta täyttäneistä leppävirtalaisista on saanut 46 % (tilastovuosi 2018) ja korkea-asteen koulutuksen 24 % (tilastovuosi 2018). 17-24-vuotiaista ilman perusasteen jälkeistä koulutusta tai koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli vuonna 2017 9 %.

Viimeisen 10 vuoden aikana heti ensimmäisenä opiskeluvuonna toisen asteen opinnot keskeyttäneitä nuoria on ollut korkeintaan kolme nuorta vuodessa. Etsivään nuorisotyöhön tulleiden ilmoitusten vuosittainen määrä toisen asteen opintonsa keskeyttäneistä nuorista (alle 29-vuotiaat) on kuitenkin selvästi kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana. Kun vuonna 2014 etsivä nuorisotyö sai ilmoituksen neljästä opintonsa keskeyttäneestä nuoresta, oli lukema vuonna 2018 jo 17 nuorta. Lisäksi valmentavaan koulutukseen hakeneiden nuorten määrä on kasvanut. Kun vuonna 2012 valmentavaan koulutukseen ohjautui neljä nuorta, oli luku vuonna 2019 yhteishaussa 10 nuorta.

Lapsuuden elinolojen ja vanhempien sosioekonomisen aseman on todettu vaikuttavan lasten hyvinvointiin ja sosiaaliseen huono-osaisuuteen aikuisena. Huono-osaisuuden välittymiseen sukupolvelta toiselle liittyy

kulttuuristen, taloudellisten ja sosiaalisten resurssien periytyminen. Vanhemmat siirtävät lapsilleen omia arvojaan, asenteitaan ja käyttäytymismallejaan. Esimerkiksi vanhempien koulupudokkuus ennustaa enemmän lasten koulupudokkuutta kuin muuta huono-osaisuutta, kun taas puolestaan vanhempien työttömyys ennustaa muuta huono-osaisuutta enemmän lasten työttömyyttä. (Vauhkonen, Kallio & Erola 2017.)

Työttömien osuus työvoimasta on laskenut Leppävirralla viimeisen kuuden vuoden aikana työttömien osuuden oltua 9 % työvoimasta vuonna 2018. Työttömyyden hoidon ja kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta huolestuttavaa on, että työttömyyden laskiessa yleisesti pitkäaikaistyöttömyyden määrä on kuitenkin kasvanut. Työttömistä pitkäaikaisesti työttömiä oli vuonna 2012 26 %, kun vuonna 2018 pitkäaikaistyöttömien osuus oli 31 % ja vuonna 2017 jopa 37 %. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvusta huolimatta vaikeasti työllistyvien osuus työikäisistä (15-64-vuotiaista) eli niin sanottu rakennetyöttömyys on pysynyt ennallaan 5 prosentissa. Nuorten hyvinvoinnin kannalta positiivista on nuorisotyöttömyyden lasku. Vuonna 2012 työttömien osuus 18-24-vuotiaista työvoimasta oli 19 %, kun vuonna 2018 osuus oli laskenut 15 prosenttiin. Työllisiä 18-24-vuotiaista oli viimeisimmän vahvistetun tilaston perusteella 46 % vuonna 2017.

Tarkasteltaessa huono-osaisuuden ylisukupolvisuutta tutkimukset ovat osoittaneet vanhempien pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkuudella olevan vakavimmat vaikutukset lasten huono-osaisuuteen aikuisuudessa. Vanhempien toimeentulotuen asiakkuudella on todettu olevan vahva yhteys lasten toimeentulotuen asiakkuuteen aikuisuudessa, mutta myös vanhempien työttömyyttä ja koulupudokkuutta voimakkaampi yhteys lasten koulupudokkuuteen ja työttömyyteen. (Vauhkonen, Kallio & Erola 2017.)

Leppävirralla lasten pienituloisuusaste on samansuuntainen kunnan koko väestön pienituloisuusasteen ja koko maan lasten pienituloisuusasteen kanssa. Alle 18-vuotiaista leppävirtalaisista 13 % kuului vuonna 2017 kotitalouksiin, joiden tulot jäivät alle suhteellisen pienituloisuusrajan, kun koko maassa lasten pienituloisuusaste oli vuonna 2017 12 % ja Leppävirralla yleinen pienituloisuusaste 14 %. Viimesijaista toimeentuloturva eli toimeentulotukea leppävirtalaisista lapsiperheistä on viimeisen kolmen vuoden aikana saanut vuosittain noin 10 %. Pitkäaikaisesti toimeentulotuella on elänyt viime vuosina noin 2 % lapsiperheistä. Nuorissa viimesijaisen toimeentuloturvan tarve on selkeästi suurempaa. Vuonna 2018 toimeentulotukea sai 24 % 18-24-vuotiaista leppävirtalaisista.

2.3 Terveys ja hyvinvointi

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteuttaa joka toinen vuosi kouluterveyskyselyn, jossa kerätään kansallisesti tietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palvelujen tarpeisiin vastaavuudesta. Viimeisin kouluterveyskysely on toteutettu keväällä 2019. Kyselyyn on osallistunut peruskoulun 4. ja 5.luokkalaiset, 8. ja 9.luokkalaiset sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2.vuosiluokan opiskelijat. Leppävirtalaisten nuorten osalta vastaukset jäivät puutteellisiksi ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien nuorten osalta, koska tulokset kirjataan oppilaitoksen sijaintikunnan eikä nuoren kotikunnan mukaan.

Viimeisimmän kouluterveyskyselyn perusteella leppävirtalaiset peruskoululaiset ja lukiolaiset kokevat oman terveydentilansa pääsääntöisesti hyväksi. Yläkoululaisista 86 % arvioi oman terveydentilansa hyväksi tai erittäin hyväksi. 4. ja 5.luokkalaisista puolestaan 90 % piti terveydentilaansa hyvänä tai erittäin hyvänä. Lukiolaisista omaa terveydentilaansa hyvänä tai erittäin hyvänä piti 81 %. 8. ja 9.luokkalaisista kukaan ei arvioinut terveydentilaansa melko tai erittäin huonoksi. 4. ja 5.luokkalaisista melko tai erittäin huonona terveydentilaansa piti 1 % ja lukiolaisista 3 %.

Sen lisäksi, että lapset ja nuoret kokivat terveydentilansa pääsääntöisesti hyväksi, he kokivat myös lähtökohdaisesti olevansa tyytyväisiä elämäänsä. Yläkouluikäisistä 80 % arvioi olevansa erittäin tai melko tyytyväinen elämäänsä, 4.-5.luokkalaisista samanlaisen arvion antoi 89 %. Lukiolaisista melko tai erittäin tyytyväisiä elä-

määnsä oli 73 %. Melko tai erittäin suurta tyytymättömyyttä elämäänsä yläkoululaisista koki 8 % ja 4.-5.luokkalaisista 3 %. Lukiolaisista vastaavaa tyytymättömyyttä koki 10 %. Mielialaan liittyviä ongelmia viimeisen kahden viikon aikana ennen kyselyajankohtaa oli kokenut 4. ja 5.luokkalaisista 16 %.

Yläkouluikäisten ja lukiolaisten kyselyssä mielialaan liittyviä ongelmia kartoitettiin viimeisen 12 kuukauden ajalta. Yläkouluikäisistä 22 % oli ollut huolissaan mielialastaan viimeisen 12 kuukauden aikana, lukiolaisista samanlaista huolta oli kokenut 35 %. Huolestaan jollekin oli kertonut yläkoululaisista 12 % ja lukiolaisista 19 %, mikä kertoo lähes puolen jääneen yksin huolensa kanssa. Vähintään kaksi viikkoa kestänyttä masennusoireilua itsellään tunnisti 13 % yläkoululaisista ja 14 % lukiolaisista. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta viimeisen kahden viikon aikana ennen kyselyajankohtaa oli kokenut 7 % yläkoululaisista ja 16 % lukiolaisista.

Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella tulevaisuudessa huomiota tulisi kiinnittää lasten ja nuorten sosiaalisiin suhteisiin sekä lasten nuorten osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemuksiin. Yläkouluikäisistä 6 % kokee jääneensä ilman hyvää ystävää, lukiolaisista jopa 9 %. Yksinäiseksi itsensä kokee peruskoululaisista noin 4 %, lukiolaisista jopa 11 %. Koulukiusatuksi peruskouluikäisistä koki tulleen viikoittain 6 %. Peruskoululaisten osalta koulukiusattujen osuus vastanneista oli noussut 2-3 prosenttiyksikköä vuoden 2017 kyselystä. Yläkouluikäisistä eli 8.-9.luokkalaisista ainoastaan 70 % koki kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön, lukiolaisista 77 %. Omista asioista keskustelemisen omien vanhempien kanssa mahdolltomaksi koki 4.-5.luokkalaisista 2 %, yläkoululaisista 6 % ja lukiolaisista jo 9 %.

2.4 Alkoholin käyttö

Kouluterveyskyselyn perusteella 8.-9. luokkalaisista 4 % ja lukion 1.-2. vuosiluokista 3 % käyttää alkoholia viikoittain. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa 8.-9. luokkalaisista on ollut 9 % ja lukiolaisista 12 %. Leppävirran kunnassa toteutettiin päihdetilannekysely marraskuussa 2019. Päihdetilannekyselyllä kartoitettiin Leppävirran kunnan asukkaiden alkoholiin, tupakka- ja nikotiinituotteisiin ja rahapeleihin sekä kannabistuotteisiin liittyviä näkemyksiä ja mielipiteitä. Erityisesti oltiin kiinnostuneita alaikäisten päihteiden käytön ilmiöstä. Kyselyyn vastasi 432 henkeä. 54 % vastaajista oli alle 18-vuotiaita.

Päihdetilannekyselyn tulosten perusteella 19 % alle 18-vuotiaista vastaajista ovat olleet huolissaan läheisen alkoholin käytöstä. 41 % kaikista vastanneista oli sitä mieltä, että alaikäisten alkoholinkäyttöön tulisi puuttua kunnassa nykyistä enemmän. 41 % oli havainnut alkoholin välittämistä viimeisen 12 kuukauden aikana. 25 % mielestä kunnassa käytetään liikaa alkoholia ja 19 % mielestä kunnassa suhtaudutaan liian vapaasti humalajuomiseen.

Vastanneista 25 % on viimeisen 12 kuukauden aikana pelännyt kadulla tai muulla julkisella paikalla kohtamiaan päihtyneitä. 15 % oli sitä mieltä, että julkisella paikalla alkoholin käyttöä tulisi rajoittaa kunnan omalla päätöksellä. Vastajat ilmoittivat tällaisiksi paikoiksi mm. Kirkkopuiston, kauppojen ympäristöt, urheilukentät, linja-autoaseman tauksen.

2.5 Huumeiden käyttö

Kouluterveyskyselyn perusteella Leppävirran peruskouluikäisistä 8.-9. luokkalaisista 6 % on kokeillut huumeita ainakin kerran, lukiolaisista 7 %. Määrä on kasvanut useita prosenttiyksiköitä edellisestä kyselystä. Kolmasosa nuorista koki omalla paikkakunnalla huumeiden hankkimisen helpoksi. Leppävirran kunnan päihdekyselyyn vastanneista alaikäisten huumeiden käyttöä oli havainnut 21 % vastanneista viimeisen vuoden aikana. 47 % oli sitä mieltä, että kannabiskokeiluihin ja käyttöön tulisi puuttua nykyistä enemmän.

2.6 Tupakointi ja pelaaminen

Kouluterveyskyselyn perusteella Leppävirran 4.-5. luokkalaisista on käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkö tupakkaa 4 %, 8.-9. luokkalaisista 50 % ja lukion 1.-2. vuosiluokista 54 %. Päivittäin ilmoittaa tupakoivansa 8.-9.luokkalaisista 9 %, lukion 1.-2.vuosiluokista 4 %. Nuuskaa käyttää päivittäin yläkouluikäisistä 2 % ja silloin tällöin 12 %.

Leppävirran kunnan päihdekyselyn perusteella 54 % vastaajista oli havainnut tupakkatuotteiden välittämistä alaikäisille viimeisen vuoden aikana. Alaikäisten nuuskaamista oli havainnut 70 % vastanneista ja sähkösavukkeiden käyttöä 62 % viimeisen 12 kuukauden aikana. 51 % oli sitä mieltä, että tupakointiin ja nuuskaamiseen tulisi puuttua nykyistä enemmän. Tupakoinnin lopettamisen tukipalveluista kysyttäessä 47 % ei osannut sanoa ja 33% mielestä kunnassamme ei tiedoteta tupakoinnin lopettamisen tukipalveluista. 37 % oli sitä mieltä, että tupakkatuotteiden myyntipaikkoja tulisi vähentää kunnassa.

Kouluterveyskyselyn mukaan Leppävirran kunnan 8.-9. luokkalaisista 7 % pelaa rahapelejä viikoittain ja lukion 1.-2.vuosiluokista 3 %. Leppävirran kunnan päihdekyselyyn vastanneista alaikäisen rahapelaamista oli havainnut 50 % vastanneista viimeisen 12 kuukauden aikana.

2.7 Rikollisuus ja perheväkivalta

Kouluterveyskyselyn perusteella alakouluikäisistä (4.-5.lk) leppävirtalaisista fyysistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta oli viimeisen vuoden aikana kokenut 20 %, henkistä väkivaltaa 18 %. Muiden perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa oli vuoden aikana kokenut 18 % ja henkistä väkivaltaa 23 %. Alakouluikäisistä oli kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana 5 %.

Kouluterveyskyselyn perusteella yläkouluikäisistä (8.-9.lk) leppävirtalaisista fyysistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta oli viimeisen vuoden aikana kokenut 10 %, henkistä väkivaltaa 27 %. Muiden perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa oli vuoden aikana kokenut 9 % ja henkistä väkivaltaa 22 %. Yläkouluikäisistä tytöistä oli kokenut seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana 5 %, pojista 1 %. Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana oli pojista kokenut 7 % ja tytöistä 19 %.

Lukion 1.-2. vuosiluokkien osalta vastaajista viimeisen vuoden aikana 4 % kertoi kokeneensa fyysistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta. Henkistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta oli vuoden aikana kokenut 31 %. Muiden perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa oli kokenut vuoden aikana 9 % ja henkistä väkivaltaa 29 %. Seksuaaliväkivaltaa oli kokenut vuoden aikana tytöistä 16 % ja häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua 26 %. Vastausten perusteella seksuaaliväkivalta ja ahdistelu näyttäisi kohdistuvan lukioikäisten osalta ainoastaan tyttöihin.

3 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut Leppävirran kunnassa

3.1. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja terveys

Neuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut toteutetaan Leppävirran kunnassa asetuksen mukaisesti ja terveystarkastukset on saatu määrällisesti toteutettua suositusten mukaisesti. Lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventaa perheiden välisiä terveyseroja. Lastenneuvolatyön tavoitteena on turvata lapsen normaali kasvu ja kehitys eri ikävaiheissa sekä tukea vanhempia lapsen kasvatukseen ja hoitoon liittyvissä asioissa. Kunnassa lastenneuvolapalvelun tuottaa Kysterin Leppävirran palveluyksikkö.

Leppävirran kunnassa lastenneuvola tarjoaa lapsille kuuteen ikävuoteen mennessä vähintään 16 käyntiä, joista viisi on lääkarineuvolakäyntiä. Olennainen osa tapaamisten sisällöstä koostuu perheen tarpeiden ja lapsen kehitysvaiheen mukaisesta terveysneuvonnasta. Lapsi saa neuvolassa myös yleiseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset. Lastenneuvolapalveluja on tarjolla kirkonkylällä, Sorsakoskella, Oravikoskella ja Timolassa. Lisäksi Leppäkertun koulun kouluterveydenhoitaja tekee kirkonkylän neuvolan 6-vuotiaiden tarkastukset.

Syksystä 2017 lähtien lastenneuvolan terveydenhoitaja on tehnyt yhdessä kunnan perhetyöntekijän kanssa kotikäynnin ensisynnyttäjien perheeseen. Vanhempien vertaistuen ovat mahdollistaneet ensisynnyttäjille suunnattu perhevalmennuksen lastenhoito- ja imetystunti sekä ryhmäneuvolat 2 kk:n ja 6 kk:n ikäisille lapsille. Suun terveydenhuollon tarkastukset alkavat hammashoitolassa 1-vuotiaana ja terveydenhoitaja muisuttaa vanhempia/lasta suunterveyttä edistävästä terveystavoista terveystarkastusten yhteydessä.

Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, jotka muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen. Terveiden edistämisen ohella tarkastusten tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oppilaan ja hänen perheensä erityisen tuen tarpeet ja järjestää tarvittava tuki sekä seurata tilanteen edistymistä yhdessä laaditun suunnitelman mukaisesti.

Kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri suorittavat laajat terveystarkastukset 1., 5. ja 8.luokan oppilaille. Terveystarkastuksissa arvioidaan aina yhdessä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi myös koko perheen hyvinvointia. Laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan aina vanhemmat mukaan ja tarkastukseen sisältyy vanhempien haastattelu sekä opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa. Terveystarkastuksia tehdään vuosittaisten tarkastusten lisäksi yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina. Terveystarkastuksissa kerätään anonyymiä tietoa luokan ja koulun hyvinvointitilanteesta.

Perusterveydenhuollon palvelut ja mielenterveysneuvola

Perusterveydenhuollon palveluista Leppävirralla vastaa seitsemän kunnan liikelaitos Kysteri ja sen Leppävirran palveluyksikkö. Perusterveydenhuollon mielenterveyspalveluja Leppävirralla tarjotaan mielenterveysneuvolassa, jossa työskentelee kolme sairaanhoitajaa aikuisten mielenterveystyössä ja yksi sairaanhoitaja nuorten mielenterveystyössä. Psykiatrin palvelut tuotetaan ostopalveluna ja psykiatri käy mielenterveysneuvolassa kahtena päivänä viikossa. Työskentely mielenterveyspalveluissa edellyttää mielenterveyden ja sen häiriöiden tuntemista. Työ on tavoitteellista hoitosuhdetyötä, jossa korostuvat vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot, asiantuntijuus ja prosessinhallinta. Haastetta mielenterveysneuvolan tarjoamalle avohoidolle ai-

heuttaa lyhentyneet osastohoitojaksot ja osastohoitopaikkojen niukkuus sekä potilaiden yhä monitahoisemat haasteet. Mielenterveysneuvolan pyrkimyksenä on mahdollistaa tuki- ja hoitokontakti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vakavamman sairastumisen ehkäisemiseksi, sairaalahoidon estämiseksi, sairaslomien lyhentämiseksi ja varhaisen eläköitymisen ehkäisemiseksi.

Nuorten psykiatrinen sairaanhoitaja

Nuorten kanssa työskentelevän sairaanhoitajan keskeisenä tehtävänä on nuorten tilanteiden selvittely erilaisissa mielenterveydellisissä ja psykososiaalisissa ongelmissa, elämän kriiseissä sekä kasvun ja kehityksen vaikeuksissa. Nuorten oireilu on usein monitahoista ja vakavaa ja sairaanhoitajalla on suuri vastuu arvioida yksin, mitä kunkin nuoren tilanne edellyttää. Eri ammattilaisten välisen paikallisen yhteistyön merkitys korostuu ja yhteys erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian tahoihin on tärkeää. Tarvittaessa asiakkaat ohjataan mielenterveysneuvolasta Varkauden sairaalaan tai Kuopin yliopistollisen sairaalan yksiköihin. Nuorten osalta erikoissairaanhoidon palveluista vastaavat KYS:n lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian poliklinikat ja osastot.

Puheterapia ja fysioterapia

Leppävirralla tarjotaan perusterveyden huollon palveluina myös puheterapiaa ja fysioterapiaa. Puheterapeutteja Leppävirralla on yksi ja työn painopiste on varhaisessa puuttumisessa ja ennaltaehkäisevässä työssä. Pääpaino työssä on alle kouluikäisten lasten kielellisten taitojen arvioinnissa, kuntoutuksessa, lähiympäristön ohjauksessa ja neuvonnassa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ohjaamisessa. Koululaisten äännevirheet tai kielelliset oppimisvaikeudet eivät kuulu toimenkuvaan. Lisäksi puheterapeutin toimenkuvaan kuuluvat kaikenikäisten puheen sujuvuuden häiriöiden (änkytys ja sokellus), äänihäiriöiden sekä akuuttien ja etenevien aikuisneurologisten asiakkaiden arviointi, ohjaus ja kuntoutus. Myös kaikenikäisten henkilöiden syömisen ja nielemisen pulmien arviointi ja ohjaus kuuluvat puheterapeutin työnkuvaan. Vuonna 2018 asiakkaita oli 120, joista alle 13-vuotiaita oli 108.

Puheterapeuttinen kuntoutus perustuu aina yksilöllisiin tavoitteisiin. Puheterapiamenetelmät, puheterapeuttisen kuntoutuksen intensiteetti sekä kesto määritellään yksilöllisesti jokaisen kuntoutujan kohdalla. Koska puheterapeuttisen kuntoutuksen tarvitsijoita on enemmän, kuin sitä kyetään järjestämään, kuntoutusjaksojen pituutta on jouduttu rajoittamaan noin 10-15 kerran jaksoihin. Enimmillään yksilöllistä puheterapiaa kyetään järjestämään 25-30 kertaa/vuosi. Lisäksi harvaluontoisempaa, ohjauksellista puheterapiaa 3-10 kuntoutuskerran jaksoissa pyritään järjestämään lievemmissä tapauksissa. Osa avoterveydenhuollon puheterapeuttisista kuntoutujista ohjataan KELA:n kustantamaan puheterapiaan.

Lasten ja nuorten fysioterapiasta vastaavan terveysaseman fysioterapeutin toimenkuvaan kuuluu neuvolasta lääkärin tai terveydenhoitajan läheteellä tulleiden lasten motorisen kehityksen arvioinnit (mm. AIMS, BOT2-testistö), kouluikäisten ryhtitarkastukset sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja neurologisia sairauksia omaavien lasten fysioterapia. Yksilöfysioterapian lisäksi fysioterapeutti ohjaa lasten ryhmää motoristen taitojen kehittymiseksi sekä osallistuu ryhmäneuvolatoimintaan. Vuonna 2018 lasten ja nuorten fysioterapiassa oli asiakkaita 114 (0-19 vuotiaat).

Fysioterapeutti ohjaa ja tekee yhteistyötä lapsen eri verkostojen kanssa (vanhemmat, päiväkotitoi, esikoulu, koulu), jotta harjoitettavat taidot siirtyvät arkeen. Lasten motoristen taitojen ryhmä jäi valitettavasti tauolle vuoden 2020 alussa, kun fysioterapeuttien työpanosta siirrettiin Leppävirran terveyskeskuksessa tuki- ja liikuntaelinsairauspotilaiden suoravastaanottopalveluun. Lasten ja nuorten fysioterapiasta vastaava fysioterapeutti on tehnyt Leppävirralla myös arvioita toimintaterapian tarpeesta. Oma toimintaterapeutti kunnassa ei ole, vaan toimintaterapiat ostetaan KYS:n kuntoutussuunnitelmien pohjalta ja kuntoutustyöryhmän päätöksellä ostopalveluna. Tulevaisuuden haasteena onkin saada kuntaan oma toimintaterapeutti, jotta toimintaterapiaa pystyttäisiin tarjoamaan laajemmin kuin nykyisen ostopalvelukäytännön kautta.

Päihdehuollon palvelut

Osa päihdehuollon palveluista järjestetään Leppävirran terveysasemalla vuodeosastolla ja osa ostetaan Varkauden kaupungilta. Avohuollon palveluita tuottaa myös paikallinen Leppälintu ry, jonka tuottamalla päiväkeskustoiminnalla on suuri merkitys osana päihdehuollon palveluketjua. Päihdekuntoutuspalvelut ostetaan ensisijaisesti Varkauden päihdeklinalta, jonne asiakas voi itse varata ajan eikä lähetettä tarvita. Varkauden päihdeklinalan työntekijä ottaa asiakkaita vastaan myös kerran kuukaudessa Leppävirran terveysasemalla. Lisäksi kuntoutuspalveluja ostetaan yksityisiltä tuottajilta määrärahojen puitteissa. Terveyskeskuksen avohoito hoitaa omalta osaltaan korvaushoitopotilaita. Hoito käynnistyy KYSin päihdepsykiatrian osastolla, josta hoitomääräysten mukaisesti hoito toteutetaan terveyskeskuksessa. Raskaana olevien naisten hoito ja vastasyntyneiden lasten päihdeäitien hoito toteutetaan äitiys- ja lastenneuvolan, lastensuojelun sekä päihdehuoltoa tarjoavien yksiköiden yhteistyössä.

Sosiaalihuoltolain ja Terveystenhuoltolain perusteella aikuisille palveluita tarjottaessa tulee kartoittaa ja huomioida myös aikuisen huollossa ja hoidossa olevien lasten tilanne. Esimerkiksi psyykkisesti sairastuneiden vanhempien tai päihteitä haitallisesti käyttävien vanhempien lasten huomioiminen on kauaskantoista ennaltaehkäisevää työtä, jossa yhteistyön merkitys yhteistyötahojen kanssa on tärkeää. Moniammatillista verkostotyötä tehdään Leppävirran kunnassa mm. monialaisena palvelutarpeen arviointina, jolloin perhe voi saada heti ensimmäisellä tapaamisella oikeat ammatilliset tuekseen.

3.2 Vanhemmuuden ja parisuhteen tuki

Huhtikuussa 2015 astui voimaan uusi sosiaalihuoltolaki (101/2014), joka korostaa sosiaalihuollon ja sosiaalipalveluiden merkitystä hyvinvoinnin edistämässä ja ylläpitämisessä. Lain yhtenä tavoitteena on varmistaa tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet yhdenvertaisin perustein. Sosiaalihuoltolaki edellyttää sosiaalihuollon toimijoilta vahvaa asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan osallisuuden huomioimista palveluita järjestettäessä. Asiakaslähtöisyydessä keskeistä on asiakkaan hyvä kohtelu ja palveluiden järjestäminen asiakkaan tarpeista ja lähtökohdista käsin mahdollisimman toimiviksi. Tämä edellyttää asiakkaan aktiivista osallistumista, kuulemista ja näkemysten huomioimista palvelutoiminnan suunnittelun alusta asti. (STM 2017:5, 15-16.)

Sosiaalihuoltolain hengen mukaisesti olennaista on, että sosiaalipalveluita on tarjolla riittävän varhain ja nimenaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi ja jokapäiväisen arjen tukemiseksi. Sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä kuntien sosiaalihuollon palveluiden painopistettä on pyritty siirtämään kaikille saatavilla oleviin, ehkäiseviin palveluihin korjaavien lastensuojelun toimenpiteiden sijaan. Tämä näkyy myös Leppävirran kunnassa. Lapset, nuoret ja lapsiperheet saavat palveluita tänä päivänä ilman lastensuojelun asiakkuutta, yleisinä sosiaalihuollon palveluina. Muutos näkyy niin asiakasmäärien ja kautumisessa sosiaalihuollon mukaisten palveluiden ja lastensuojelun välillä kuin muutoksissa sosiaalipalveluista aiheutuneissa kuluissa.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014, 11§) määrittää ne tuen tarpeet, joiden perusteella sosiaalipalveluja ja sosiaalihuoltoa järjestetään. Palveluita järjestetään:

- 1) tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen;
- 2) asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen;
- 3) taloudellisen tuen tarpeeseen;
- 4) sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi;
- 5) lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen;
- 6) äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen;
- 7) lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi;

- 8) päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmasta sekä muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen;
- 9) muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen;
- 10) tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi.

Sosiaalihuoltoasia tulee vireille hakemuksesta tai kun kunnan sosiaalihuollon työntekijä on muutoin tehtävissään saanut tietää mahdollisesti sosiaalipalvelujen tarpeessa olevasta henkilöstä (sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 34§). Näin ollen jokainen kuntalainen on oikeutettu hakemaan itselleen sosiaalihuollon palveluita edellä mainituin perustein.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014, 14§) mukaan kunnallisina sosiaalipalveluina on järjestettävä sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, sosiaalista kuntoutusta, perhetyötä, kotipalvelua, kotihoitoa, asumispalveluja, laitospalveluja, liikkumista tukevia palveluja, päihdetyötä, mielenterveystyötä, kasvatus- ja perheneuvontaa, lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa, omaistaan ja läheistään hoitavan henkilön vapaata sekä muita asiakkaan hyvinvoinnille välttämättömiä sosiaalipalveluja niiden vastatessa yllä lueteltuihin lain määrittämiin tuen tarpeisiin. Palveluiden järjestäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin, jonka tekee sosiaalihuollon ammattihenkilö asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Palvelutarpeen arviointia tehtäessä selvitetään asiakkaan tuen tarve ja se, onko kyseessä tilapäisen, toistuvan tai pitkäaikaisen tuen tarve.

Lapsiperheiden kotipalvelu

Kotipalvelua perheet saavat toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella (Sosiaalihuoltolaki 19 §). Lapsiperheiden kotipalvelua voi saada esimerkiksi vanhemman tai lapsen sairauden tai vamman perusteella, raskauteen tai synnytykseen liittyvissä akuuteissa erityistilanteissa, vanhemman asiointien turvaamiseksi ja muista erityisistä syistä. Lapsiperheiden kotipalvelua ei myönnetä siivouksen tarpeeseen, vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiseksi, kotona tehtävän etätönn, opiskelun tai harrastusten mahdollistamiseksi. Lapsiperheiden kotipalvelusta voidaan periä asiakasmaksua.

Perheneuvola ja sovittelutoiminta

Perheneuvolan tehtävänä on lapsiperheiden auttaminen terapeuttisin menetelmin tilanteissa, joissa perheet eivät selviä omin avuin tai peruspalveluiden turvin. Perheneuvolan palvelut on tarkoitettu alle 13-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Perheneuvolassa työskentelee kasvatus- ja perheneuvonnan erikoistumiskoulutuksen käynyt sosiaalityöntekijä ja psykologi. Perheneuvolan sosiaalityöntekijällä on myös erityistason perhe- ja pariterapiakoulutus. Perheneuvolan käytössä on lisäksi noin kerran kuukaudessa konsultoivan lastenpsykiatriin palvelut. Perheneuvolan toiminta perustuu sosiaalihuoltolakiin ja –asetukseen, lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ja muuhun sosiaalilainsäädäntöön.

Perheneuvola antaa ohjausta ja tukea sekä tutkimusta ja hoitoa lasten kasvatukseen ja perhe-elämään liittyvissä kysymyksissä ja ongelmissa. Perheneuvontaan sisältyy lasten kasvuun ja kehitykseen, perhe-elämään, ihmissuhteisiin ja sosiaalisiin taitoihin liittyvää arviointia, ohjausta, asiantuntijaneuvontaa ja muuta tukea. Kasvatus- ja perheneuvontaa toteutetaan monialaisesti sosiaalityön, psykologian ja lääketieteen sekä tarpeen mukaan muiden asiantuntijoiden kanssa.

Perheneuvolaan tulon syynä voivat olla esimerkiksi lapsen käyttäytymisen ja tunne-elämän vaikeudet, haasteet vanhemmuudessa ja parisuhteessa sekä perheiden kriisitilanteet. Leppävirran perheneuvolassa tehdään myös lapsen oppimiseen liittyviä selvityksiä ja tutkimuksia, koska Leppävirralla ei ole koulupsykologia, jonka työnkuvaan nämä tutkimukset yleensä kuuluisivat.

Perheneuvolan työmuotoja ovat ohjaus ja neuvonta, lasten psykologiset tutkimukset, lasten, vanhemmuuden ja parisuhteen tukikäynnit, yksilö-, pari-, ja perheterapia sekä perheasioiden sovittelu avo-/avioerotilan-

teissa. Perheneuvolassa työskennellään yhdessä perheen kanssa kunkin yksilöllisen tilanteen ja tarpeen mukaan. Työntekijöitä sitoo vaitiolovelvollisuus. Vanhempien luvalla perheneuvolassa tehdään yhteistyötä esimerkiksi varhaiskasvatuksen, koulun, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen työntekijöiden kanssa.

Perheneuvolatoiminnan perusajatuksena on aivan sen alusta asti kuulunut keskeisenä asiana moniammatillinen työ. Myös Leppävirran perheneuvolassa on jo vuosikymmenten ajan tehty joustavaa ja laajaa yhteistyötä eri yhteistyötahojen kanssa, mm. koulun, päivähoidon, lastenneuvolan, äitiysneuvolan, neuvolan perhetyöntekijän, kouluterveydenhuollon, lastenpsykiatrian poliklinikan, nuorten mielenterveystyön, koulukuraattorin, sosiaalitoimen, terveyskeskuslääkärien, puheterapeutin, fysioterapeutin sekä aikuisten mielenterveystyön työntekijöiden kanssa. Työpariyhteistyötä tehdään lähes viikoittain asiakkaiden tarpeiden mukaan mm. lastenvalvojan ja aikuisten mielenterveystyön työntekijöiden kanssa. Äitiysneuvolan kanssa yhteistyössä osallistutaan perhevalmennukseen. Päiväkotij- ja esikouluryhmissä vierailaan säännöllisesti. Yhteistyön tekemistä pienellä paikkakunnalla edesauttavat yhteiset työtilat monen tahon kanssa ja näin toisilleen tutut työntekijät. Yhteistyötä edesauttaa myös perheneuvolan fyysinen sijainti samalla paikkakunnalla: verkostopalaverit pidetään paljon ja esimerkiksi opettajien ja päiväkodin työntekijöiden on helppo tulla tapaamisiin paikan päälle. Lapsen opettaja/lastentarhanopettaja on esimerkiksi konsultoivan lastenpsykiatrin tapaamisella mukana käytännössä lähes aina. Samoin perheneuvolan työntekijät pystyvät joustavasti tarpeen mukaan käymään esimerkiksi päiväkotiryhmissä.

Perheoikeudelliset palvelut

Perheoikeudelliset palvelut ovat lasta koskevia yksityisoikeudellisia sopimus- ja selvitysasioita. Perheoikeudellisissa palveluissa lastenvalvoja ohjaa ja neuvoo eroa harkitsevia ja eronneita vanhempia. Perheoikeudellisiin palveluihin kuuluvat isyysasiat, lapsen huoltoon, asumiseen, tapaamisoikeuteen ja elatukseen liittyvät neuvottelut ja sopimukset. Lisäksi lastenvalvoja vastaa käräjäoikeuden selvityspyyntöihin huolto- ja tapaamisriita-asioissa.

Leppävirralla lastenvalvojan työparina työskentelee tarvittaessa perheneuvolan perheterapeutti tai lapsiperheiden sosiaalityöntekijä. Vanhemmat voidaan ohjata myös perheasioiden sovitteluun. Perheasioiden sovittelu on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisvastuu on kunnalla. Perheasioiden sovittelussa pyritään turvaamaan lapsen asema erossa ja auttamaan vanhempia löytämään lapsen edun mukaisia ratkaisuja eron jälkeisiin haasteisiin.

Leppävirran kunnan lastenvalvoja tekee tällä hetkellä osittaista (50 %:n) työaikaa ollen töissä aina kaksi tai kolme päivää viikossa. Ajanvarauksen lastenvalvojan luokse on saanut yleensä kahden viikon sisällä yhteydenotosta (pois lukien loma-ajat.) Vanhempia suositellaan tulemaan lastenvalvojan luokse yhdessä, mutta aina tämä ei toki ole mahdollista. Lasta koskevat sopimukset vahvistetaan aina siinä kunnassa, jossa lapsi on kirjoilla. Lastenvalvojat eri paikkakunnilla tekevät virka-apupyynnöin yhteistyötä lasten ja perheiden asioissa. Tapaamisten lisäksi lastenvalvoja antaa ohjausta ja neuvontaa myös puhelimitse.

Lapsenhuoltolaki muuttui joulukuussa 2019. Uudistunut laki korostaa entistä enemmän lapsen mielipiteen huomioimista eron jälkeen. Uutena asiana sopimusperusteisissa onkin mm. lapsen mielipiteen selvittäminen. Nykyisin lastenvalvoja tapaa vanhempien lisäksi ja heidän luvallaan myös lasta. Lähtökohtaisesti vanhemmat kuitenkin itse keskustelevat lapsen kanssa ja välittävät tiedon lastenvalvojalle. Lakimuutoksen myötä lastenvalvojan tehtäviin kuuluu nykyisin myös sellaisia tehtäviä, jotka aiemmin on voinut ratkaista ainoastaan käräjäoikeus, esimerkiksi oheishuoltajuudet, huoltajien tehtävänjako ja tiedoksisaantioikeus.

Lasten ja perheiden sosiaalityön ja -ohjauksen sekä perhetyön palvelut

Leppävirran kunnassa työskentelee tällä hetkellä lasten ja lapsiperheiden palveluissa kaksi sosiaalityöntekijää, kaksi sosiaaliohjaajaa ja perhetyöntekijä. Sosiaalityöntekijät vastaavat asiakkaiden palvelutarpeen arvioinnista, lapsiperheiden sosiaalityöstä sekä lastensuojelusta. Sosiaaliohjaajien tehtäviin kuuluu lasten ja nuorten sosiaaliohjauksen tehtävät. Perhetyöntekijä vastaa erityisesti vauvaperheiden ja pikkulapsiperheiden perhetyöstä.

Nuorten (18-29-vuotiaat) sosiaalityöstä ja palvelutarpeen arvioinnista vastaa kaksi sosiaalityöntekijää, joiden vastuualueena on kunnan aikuissosiaalityö (yli 18-vuotiaat asiakkaat). Lastensuojelun perusteella sijoitettuna olleiden 18-25-vuotiaiden jälkihuollon sosiaalityöstä vastaa johtava sosiaalityöntekijä.

Lapsiperheiden sosiaalityön ja -ohjauksen sekä perhetyön palveluihin voi hakeutua ottamalla yhteyttä Leppävirran kunnan sosiaalitoimistoon. Sosiaalitoimistossa vastataan ohjaus- ja neuvontanumeroon aamupäivisin joka arkipäivä, lisäksi sosiaalityöntekijöillä on päivittäiset puhelinajat. Palveluita myönnetään palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Lapsiperheiden sosiaalityön asiakkuus voi alkaa myös erilaisten yhteistyöverkostojen kautta tai lastensuojeluilmoituksen myötä. Lapsiperheiden sosiaalityön, -ohjauksen ja perhetyön tavoitteena on monin eri tavoin tukea koko perhettä; lasta omassa elämäntilanteessaan sekä vanhempia huolenpito- ja kasvatustyössään.

Lainsäädäntö velvoittaa muita ammattilaisia ja viranomaisia osallistumaan palvelutarpeen arviointiin ja työskentelyyn, mikäli sosiaalihuollon ammattilainen kutsuu heidät mukaan yhteistyöhön. Moniammatillisessa yhteistyössä tulee huomioida erityisesti asiakkaan suostumus yhteistyöhön, perusteet yhteistyölle sekä asiakkaan eri palveluiden muodostama kokonaisuus ja se, kuinka nämä palvelut yhdessä tukevat asiakkaan arkea. Leppävirralla moniammatillista yhteistyötä lasten ja lapsiperheiden palvelutarpeen osalta on pyritty kehittämään paremmin eri toimijatahoja palvelevaksi ja ennen kaikkea paremmin lasten ja perheiden kokonaisvaltaisen tuen luomiseksi. Helmikuussa 2019 Leppävirran kunnassa on käynnistynyt kokeilu lapsiperheiden moniammatillisesta palvelutarpeen arvioinnin ryhmästä.

Aikuissosiaalityön palvelut, lapsiperheiden taloudellinen tuki

Leppävirralla aikuissosiaalityössä työskentelee kaksi sosiaalityöntekijää sukunimen mukaisen kirjainjaon mukaisesti. Aikuissosiaalityöstä voi saada apua monenlaisiin ihmisen arkielämää koskeviin ongelmiin. Monet aikuissosiaalityön tehtäväkenttää koskevat haasteet liittyvät taloudellisiin asioihin, työttömyyteen/työllistymiseen, päihteisiin ja asumisen ongelmiin. Aikuissosiaalityöllä on laaja yhteistyöverkosto, johon kuuluu muun muassa terveydenhuolto, TE-palvelut, Kansaneläkelaitos, Varkauden päihdekliniikka ja kolmannen sektorin toimijoita, kuten Leppälintu ry ja Leppävirran MT-tuki ry.

Toimeentulotuki jakautuu Kelalle kuuluvan perustoimeentulotuen lisäksi täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisestä päättää kunnan sosiaalitoimi. Pääsääntöisesti ennen harkinnanvaraisen toimeentulotuen käsittelyä tulee olla voimassa oleva päätös perustoimeentulotuesta. Leppävirran perusturvalautakunnan laatimissa toimeentulotuen soveltamisohjeissa on eritelty tarkkaan ne tilanteet ja asiat, joissa/joita varten täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää.

Tällä hetkellä lapsiperheiden harkinnanvaraisen toimeentulotuen käsittelystä vastaa Leppävirran kunnassa aikuissosiaalityön palvelut. Yhteistyötä tehdään toki tarvittaessa lapsiperheiden sosiaalityöntekijöiden kanssa, joilla saattaa jo ennalta olla tietoa perheen tilanteesta. Lapsiperheille voidaan myöntää täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea esimerkiksi lasten harrastusmenoihin tai lastenhoitoon liittyviin tarvikkeisiin. Kriisitilanteessa tukea voidaan myöntää myös asumismenoihin perheen asumisen turvaamiseksi tai velkautumisen ehkäisemiseksi. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen perusteet harkitaan aina yksilöllisesti asiakkaan tilanteesta käsin.

Vammaispalvelut

Vammaispalveluiden tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja myönnetään vammaiselle ja vaikeavammaiselle henkilölle, tilanteissa, joissa hän ei voi saada tarvitsemiaan palveluja muun lain nojalla. Pääsääntöisesti vammaispalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia, eikä vammaispalveluita myönnettäessä käytetä varallisuuteen perustuvaa harkintaa.

Vammaispalveluista vastaa Leppävirran kunnan sosiaali- ja perhetyön vastuualue. Vammaispalveluita haetaan sosiaalitoimistosta sosiaalityöntekijältä. Yleisimpiä palveluita ovat kuljetuspalvelu, henkilökohtainen apu ja asunnon muutostyöt. Muun muassa näitä palveluita voidaan myöntää vammaisille henkilöille. Asiakkaan tarvitsemat henkilökohtaiset apuvälineet ja niiden tarpeen kartoittaa kuntoutuksen henkilöstö. Omaishoidon tuesta vastaa Leppävirran kunnan kotihoito. Vammaispalveluissa tärkeimmät yhteistyökumppanit ovatkin kotihoito, kuntoutuksen palvelut ja terveydenhuolto. Yhteistyö eri toimijoiden välillä on lähtökohtaisesti hyvää, mutta sitä tulee edelleen syventää esimerkiksi palvelutarpeenarvioinnin osalta.

Kehitysvammaisten asiakkaiden palveluista vastaa kehitysvammahuollon esimies yhteistyössä erityishuollon toimijoiden kanssa. Leppävirran kunnassa järjestetään kehitysvammaisten päivätoimintaa toimintakeskus Suvannossa. Kehitysvammaisten erityispalveluita ostetaan mm. Vaalijalan kuntayhtymältä.

Psykososiaalinen työ ja sosiaalipäivystys

Kriisityötä tehdään osana omaa työtä sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä kuten mielenterveysneuvolassa, perheneuvolassa, sosiaalityössä. Yhteistyötä tehdään seurakunnan ja esimerkiksi SPR:n kanssa.

Sosiaalipäivystyksestä on vuoden 2020 alusta lähtien vastannut Pohjois-Savon sosiaalipäivystys, joka päivystää ympäri vuorokauden. Toiminnalla turvataan kiireellinen ja välttämätön apu kaikille väestöryhmille sosiaalisissa kriisi- ja hätätilanteissa. Leppävirran kunnantalolla sijaitsevan sosiaalitoimiston ovet ovat avoinna arkin klo 8.30-11.00. Sosiaalitoimistolla on tällöin aina nimetty yksi työntekijä vastaamaan kiireellisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

3.3 Kasvun, kehityksen ja oppimisen tuki

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen vastuualue tarjoaa Leppävirralla lapsiperheille varhaiskasvatus- ja esiopetuspalveluja. Varhaiskasvatusta tarjotaan neljässä päiväkodissa ja perhepäivähoitona noin 15 kunnallisen ja yksityisen perhepäivähoitajan palveluna. Tarvittaessa kunta voi ostaa varhaiskasvatuspalveluja joko kunnallisesti tai yksityisesti lähikunnista. Tällä hetkellä yhteistyötä tehdään Varkauden ja Kuopion kanssa. Varhaiskasvatuksen piirissä oli 18.10.2019 yhteensä 280 lasta. Näistä 242 lasta sai varhaiskasvatusta päiväkodeissa ja 39 lasta perhepäivähoidossa. Esiopetusta Leppävirralla tarjotaan päiväkotien lisäksi Konnuslahden, Kurjalan ja Lepäkertun kouluilla. Esiopetuksen oppilaita lukuvuonna 2019-2020 on päiväkodeissa ja koulujen esiopetusryhmissä yhteensä 83.

Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään lapsen omassa päiväkotitai perhepäiväkotiryhmässä osana arkea ja päivittäistä varhaiskasvatustoimintaa. Lasten tuen tarve huomioidaan esimerkiksi ryhmäkokooppa- noja, ryhmäkokoja ja ryhmässä toimivien aikuisten määrää mietittäessä. Varhaiskasvatuksen arjessa hyödyn- netään lasten tuen tarpeen mukaisesti esimerkiksi kuvaohjausta, tukiviittomia ja pienryhmässä tapahtuvia toiminnallisia tuokioita. Lapsen tuen tarvetta arvioidaan osana päivittäistä varhaiskasvatustoimintaa havain- noimalla lasta ja keskustelemalla lapsen vanhempien kanssa. Lapsen tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyt- tää apuna myös muiden ammattilaisten konsultaatioita. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO) koordinoi varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevien lasten kehityksen ja oppimisen tuen järjestelyjä ja lapsen tar- vitsema kehityksen ja oppimisen tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Perusopetus

Leppävirralla on kuusi perusopetuksen koulua luokille 1-6 ja yksi koulu luokille 7-9. Perusopetuksen oppilaita oli lukuvuonna 2018-2019 yhteensä 889. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään 1.-2.luokka- laisille ja erityistä tukea tarvitseville oppilaille lukuvuoden 2019-2020 aikana Leppäkertun ja Oravikosken kou- luilla. Timolan koululla järjestetään ainoastaan iltapäivätoimintaa.

Leppävirralla koulujen toimintaa ohjaa pyrkimys hyvinvointiin. Oppilaita pyritään tukemaan positiivisen palautteen ja yksilöllisen kohtaamisen ja huomioimisen kautta. Jokaisen oppilaan vahvuudet pyritään tunnistamaan ja oppilaita kannustetaan oppimaan ja kehittämään taitojaan. Oppimisessa tärkeää on toiminnallisuus ja tutkiva lähestymistapa, jossa huomioidaan oppimisen laaja-alaisuus ja oppimisympäristöjen moninaisuus. Oppimista ei ajatella tapahtuvan vain koulun ja luokahuoneen sisällä. Perusopetuksen tavoitteena on olla osaltaan kasvattamassa hyvän itsetunnon ja positiivisen elämänkatsomuksen omaksuneita, sosiaaliset taidot hallitsevia ja yhteistyökykyisiä, aktiivisia ihmisiä. Leppävirralla perusopetuksessa hyödynnettäviä toimintamalleja ovat ProKoulu, Liikkuva koulu sekä tukioppilas- ja oppilaskuntatoiminta. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat lainsäädäntö, valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma, oppilashuollon suunnitelma ja oppilaanohjauksen suunnitelma.

Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.

Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki. Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin. Oppilaalle voidaan esimerkiksi opettaa erilaisia opiskelutekniikoita, tehtäviä ja oppimateriaaleja voidaan mukauttaa oppilaan tason mukaiseksi ja erilaisia työskentelytilaan liittyviä järjestelyjä voidaan tehdä opiskelutilanteen rauhoittamiseksi. Esimerkiksi Kivelän koulussa toteutetaan paljon samanaikaispetusta ja ohjaajaresurssin käyttöä kohdennetaan tarvittaville oppilaille ja luokille. Koululla toimii myös oppimisen tueksi 1-2 pienryhmää vuosittain. Pienryhmässä voi saada yksilöllisempää ohjausta, mutta myös esimerkiksi sairaalajaksolta palaavat tai muuten erityisiä järjestelyjä (lyhennetty koulupäivä, vaikeat haasteet sosiaalisissa suhteissa yms.) tarvitsevat oppilaat voivat saada oppimiseen tukea pienryhmästä. Pienryhmässä toimii oma opettaja ja koulunkäynnin ohjaaja.

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Luokanopettajan/-valvojan tehtävänä on tarkkailla kokonaisvaltaisesti oman luokkansa oppimiseen liittyviä haasteita, kuten koulumenestyksen muutoksia, poissaoloja ja muita huolenaiheita.

Lukio

Perusopetuksen lisäksi Leppävirralla toimii oma lukio, jossa opiskelijoita oli 131 tilastointipäivänä 20.9.2018. Opettajia rehtori mukaan lukien on 11. Valtakunnallisissa lukiovertailuissa Leppävirran lukio on vuodesta toiseen sijoittunut Pohjois-Savon kärkisijoille. Leppävirran lukio kuuluu yhtenä oppilaitoksena Kuopion alueen urheiluakatemiaan, minkä johdosta kilpaurheilun ja opiskelun yhdistäminen on mahdollista. Lukiossa voi suorittaa myös 13 urheiluvalmennukseen liittyvää soveltavaa lukiokurssia. Laajuutta suoritettavien opintojen valikoimaan tuo yhteistyö muiden Pohjois-Savon toisen asteen oppilaitosten ja verkko-opetuspalveluja tarjoavan Isoverstaan kanssa.

Lukiokoulutuksessa kehitetään tapoja tukea itsenäistyvän nuoren elämänhallintaa ja vastuunottoa. Toimintatapojen kehittämisessä otetaan huomioon yhteistyö huoltajien sekä kunnan muiden nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. 1.8.2019 voimaantullut uusi lukiolaki asettaa koulutuksen järjestäjille velvoitteen järjestää erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeiden mukaisesti opiskelijalle, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan. Lukiolaisille tulisi olla myös saatavilla lakisääteiset koulupsykologipalvelut. Näiden palveluiden tarpeen mitoittaminen ja saatavuuden turvaaminen ovat lukiokoulutuksen hyvinvointityön kehittämiskohteena. Lukiolaisten kouluterveydenhoitaja on tavoitettavissa Kivelän koululla. Nuorten mielenterveystyöntekijä on tavattavissa lukiolla keran viikossa.

Oppilashuollon tavoitteet ja toimintaperiaatteet

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä ylläpitävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuolto on sekä yhteisöllinen että yksilöllinen oppilashuolto. Oppilashuollollista työtä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.

Oppilashuollon tavoitteena on edistää ja tukea lapsen tai nuoren kasvua, kehitystä ja oppimista ja ehkäistä syrjäytymistä yhteiskunnasta. Oppilashuolto liittyy kiinteänä osana koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.

Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona oppilashuollon ollessa kaikkien kouluyhteisössä toimivien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien viranomaisten yhteinen tehtävä. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä koulun ulkopuolisten viranomaisten ja oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Alakouluissa koulun puolelta ensisijainen yhteyshenkilö kotiin oppilashuollollisissa asioissa on oppilaan oma luokanopettaja, yläkoulussa puolestaan oppilaan luokanvalvoja. Lisäksi oppilailla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Yksilökohtaista oppilashuoltoa ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä oppilasta koskeva monialainen oppilashuolto.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisäävät oppilashuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut Leppävirran kunnassa

Oppilas- ja opiskelijahuollon tuen piiriin kuuluu Leppävirran kunnassa esiopetuksen oppilaat, perusopetuksen oppilaat sekä lukion opiskelijat, yhteensä n.1100 oppilasta ja opiskelijaa. Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen sekä nuorisotoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Leppävirran kunnassa oppilashuoltoa järjestetään yhteisöllisenä ja yksilöllisenä oppilashuoltona.

Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat Leppävirran kunnassa

Jokaisella koululla on kirjallinen suunnitelma oppilashuollon järjestämiseksi. Suunnitelma voi olla useamman koulun yhteinen. Suunnitelmassa tulee ilmetä seuraavat asiat:

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.
- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

- oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa, kuten nuorisopalvelut, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.

Kuntakohtainen oppilashuollon ohjausryhmä

Kunnan alueella toimii kuntakohtainen oppilashuollon ohjausryhmä, johon kuuluu edustajat kaikista kunnan alueella toimivista alakouluista, yläkoululta ja lukiosta sekä varhaiskasvatuksesta. Mukana on myös kouluterveydenhuollon, sosiaalitoimen ja nuorisotoimen edustajat. Ryhmän tehtävänä on ohjata ja kehittää kunnan alueella tapahtuvaa oppilashuoltotyötä, selvittää oppilashuoltoon tarkoitettujen resurssien riittävyyttä ja kohdentamista sekä ohjata oppilashuoltoon liittyvien tilastojen ja tutkimusten tekemistä. Kuntakohtainen ohjausryhmä kokoontuu tarvittaessa, kuitenkin ainakin kaksi kertaa lukuvuoden aikana.

Yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät

Jokaisessa koulussa on yksikkökohtainen yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä. Yksikkökohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoontumisen tulee olla säännönmukaisia. Alakouluilla on esiopetuksen kanssa yhteiset yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät. Ryhmän kokoonpano ja kokoontumiskerrat, joita on ainakin kaksi kertaa lukuvuodessa, tarkennetaan yksikkökohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa. Koollekutsumisesta vastaa rehtori tai koulunjohtaja. Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä

- suunnittelee, kehittää ja toteuttaa oppilashuoltoa sekä tukitoimien järjestämistä yleisellä tasolla
- edistää kodin ja koulun yhteistyötä
- arvioi yksikön oppilashuollon toteutumista
- vastaa kiusaamiskyselyjen tekemisestä ja käsittelystä
- osallistuu kouluympäristön sekä toimintakulttuurin kehittämiseen ja järjestää erilaisia kouluyhteisön hyvinvointia edistäviä tapahtumia tai tilaisuuksia

Yksikkökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä ei käsitellä yksittäisen oppilaan asioita.

Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaista oppilashuoltoa ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä oppilasta koskeva monialainen oppilashuolto. Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Suostumus tarvitaan myös monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamiseen.

Oppilashuollon palveluina Leppävirralla on koulukuraattori sekä kouluterveyspalvelut eli kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri sekä Kivelän yläkoulussa toimiva koulutsemppari vuosina 2018-2020. Leppävirran kunnassa ei ole koulupsykologia, vaan tarvittavat oppimiseen liittyvät psykologin tutkimukset on tehty kasvatus- ja perheneuvolan psykologin toimesta. Tarvittaessa käytössä ovat myös sairaalakoulun palvelut, jotka toteutetaan Kuopiossa Alavan tai Julkulan sairaalakouluissa.

Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa ja oppilaan tulee tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle. Oppilaan pyytäessä mahdollisuutta henkilökohtaiseen keskusteluun psykologin tai koulukuraattorin kanssa tulee se järjestää viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on keskustelua pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana koulun työpäivänä.

Vuoden 2019 aikana koulukuraattorin tehtävä siirtyi kunnan sosiaalitoimelta sivistystoimen tehtäväksi. Leppävirran kunnassa toimii yksi koulukuraattori. Koulukuraattoripalvelun piiriin kuuluu kaikki Leppävirran kun-

nan esi- ja perusopetuksen oppilaat sekä lukion opiskelijat, yhteensä n.1100 oppilasta ja opiskelijaa. Koulukuraattori toimii Kivelän yläkoululla kahtena koulupäivänä viikossa sekä yhtenä päivänä viikosta Leppäkertun koululla. Muilla alakouluilla, lukiossa ja esiopetuksessa koulukuraattori kiertää tarvittaessa. Koulukuraattoriin voi olla yhteydessä oppilas itse, huoltaja, koulun henkilökunta tai muu viranomainen. Koulukuraattorin tavoittaa soittamalla, Wilman kautta tai koulun henkilökunnan kautta. Yläkoulun ja lukion yhteinen kouluterveydenhoitaja on Kivelän koululla maanantaisin, keskiviikkoisin, torstaisin ja perjantaisin. Alakouluilla toimii kaksi kouluterveydenhoitajaa. Koululääkäri vastaa perusopetuksen oppilaiden tarkastuksista. Lääkärille voi varata ajan kouluterveydenhoitajan kautta.

Nuorisopalvelut ovat mukana kiinteästi oppilashuollossa tarjoamalla perusopetuksen oppilaille harrastekerhoja ja projekteja vapaa-aikana. Kunnan nuorisopalvelut osallistuvat myös peruskoulujen arkeen erilaisina teemapäivinä ja järjestää esimerkiksi yläkoululla välituntitoimintaa. Kivelän koululla toimii koulutsemppari, jonka tavoitteena on tukea erityisesti syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ja heidän perheitään koulutyön lisäksi myös vapaa-ajassa.

Lukiokoulutuksen opiskeluhuollon palvelujen avulla edistetään nuorten hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykä. Tarkoituksena on tukea oppimista sekä tunnistaa, lieventää ja ehkäistä mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia. Opiskelijoiden osallisuutta oman työyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseksi tuetaan. Opiskelijahuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja muiden kumppaneiden kanssa. Lähtökohtana on, että pulmiin ja ongelmiin puututaan matalan kynnyksen periaatteella heti kun niitä havaitaan.

Syksyllä 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti lukiokoulutuksella on edustus kuntakohtaisessa oppilas- ja opiskelijahuollon ohjausryhmässä. Lukiolla toimii myös 2-3 kertaa lukukaudessa koontuva yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä (KOR), jonka tehtävänä on kehittää koko kouluyhteisön hyvinvointia. Lisäksi koolle kutsutaan aina tarvittaessa moniammatillinen opiskeluhoitoryhmä yksittäisen opiskelijan hyvinvoinnin ja opintojen edistymisen tukemiseksi.

Opiskeluhoitoryhmän jäsen ottaa lain määräämissä tilanteissa yhteyttä lastensuojeluun tai poliisiin. Esimerkiksi opiskelijan opintojen keskeydyttyä otetaan lisäksi yhteys etsivään nuorisotyöhön. Nuorisotoimi ja opiskelijaterveydenhuolto voivat myös tarjota erityisasiantuntemusta päihteistä, seksuaaliterveydestä, ravitsemustieteistä ja liikunnasta. Lukio käyttää Kouluterveyskyselyn (THL) ja koulukyselyiden tarjoamaa tietoa kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi, vanhempainilloissa keskustelun pohjana, oppilashuoltotyössä sekä terveystiedon opetuksessa.

Sekä terveydenhoitaja että sairaanhoitaja osallistuvat yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän ja tarvittaessa myös yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön kokouksiin. Kouluterveydenhoidon kautta opiskelijoille järjestetään myös terveys- ja kutsuntatarkastukset.

Yhteistyö huoltajien kanssa tukee kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämistä. Lukuvuosittain järjestetään vanhempainiltoja. Huoltajilla on mahdollisuus seurata opintojen edistymistä jaksotodistuksista ja Wilmasta. Lukuvuosittain huoltajat vastaavat lukion toimintaa koskevaan huoltajakyselyyn Wilmassa. Kyselyn tulokset huomioidaan lukion toimintaa suunniteltaessa.

Tukeva Säätiön kautta opiskelijoilla on mahdollisuus yksilölliseen tukeen oman suunnan miettimisessä. Palvelut on tarkoitettu 15-29-vuotiaille nuorille, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa. Tukevan palveluiden piiriin ohjataan opiskelijoita, joiden lukio-opinnot ovat vaarassa keskeytyä tai ovat keskeytyneet.

3.4 Osallisuus ja vapaa-ajanpalvelut

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut ovat osa kunnan peruspalveluita ja kaikkien nuorten tavoitettavissa. Nuorisopalveluiden kohderyhmänä ovat kaikki alle 29-vuotiaat leppävirtalaiset. Nuorisopalvelujen tehtävä on nuorten kasvun,

kehityksen ja itsenäistymisen tukeminen, lasten ja nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä kasvu- ja elinolojen parantaminen. Toiminta on pääosin ennaltaehkäisevää kasvatus- ja tukitoimintaa, nuorten omaehtoisen toiminnan tukemista sekä kansalaisvaikuttamiseen ja vastuuseen kasvattamista. Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimitilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut sekä liikunnallinen, kulttuurinen ja monikulttuurinen nuorisotyö sekä ostopalveluna etsivä nuorisotyö ja nuorten starttipajapalvelut ja muut paikallisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin sopivat toimintamuodot. Perusnuorisotyö sisältää nuorisotilatoimintaa, kerho-, leiri- ja retkitoimintaa, tapahtumia, verkkonuorisotyötä ja nuorisotyötä Kivelän koululla. Leppävirran kirkonkylällä sijaitseva nuorisotila tarjoaa kaikille lapsille ja nuorille yhteisen ja turvallisen paikan monipuoliseen, omaehtoiseen tai ohjattuun toimintaan ammattilaisten kanssa. Nuorisotila toimii myös nuorten tieto- ja neuvontapalvelupisteenä.

Etsivä nuorisotyö on 15-29-vuotiaiden nuorten kanssa tehtävää yhteistyötä. Etsivän nuorisotyön perustehävänä on etsiä ja löytää avuntarpeessa olevia nuoria ja ohjata heitä oikeiden palveluiden piiriin. Etsivän nuorisotyöntekijän on kyettävä reagoimaan nopeastikin nuorten muuttuviin palvelutarpeisiin. Tavoitteena on nuorten itsensä aktivoiminen ja motivoiminen ottamaan vastuu omasta tulevaisuudestaan. Etsivän nuorisotyöntekijään voi ottaa yhteyttä nuori itse, vanhempi, kaveri, viranomainen tai kuka tahansa yksityishenkilö, jolla on huoli nuoresta. Etsivään nuorisotyöhön ilmoitetaan lain mukaan nuorista, jotka eivät saa peruskoulun päätyttyä toisen asteen opiskelupaikkaa tai eivät ota sitä vastaan. Myös alle 29-vuotiaat toisen asteen opinnot keskeyttäneet nuoret ilmoitetaan tiedoksi etsivään nuorisotyöhön. Etsivän nuorisotyön palvelu on nuorille täysin vapaaehtoista ja ilmaista. Leppävirralla etsivä nuorisotyö on toteutettu ostopalveluna Tukeva-säätiöltä. Etsivä nuorisotyö kuitenkin siirtyy kunnan omaksi toiminnaksi kesän 2020 aikana.

Nuorten starttipajatoiminta, joka on kohdennettu 16-29-vuotiaille nuorille, jatkuu edelleen Tukeva-säätiön toimintana. Starttipaja tarjoaa toiminnallista starttivalmennusta nuorille, jotka tarvitsevat tukea koulutus- ja työmarkkina-asemansa parantamiseksi. Starttivalmennuksen on tarkoitus tuoda nuoren kyvyt, taidot ja lahjakkuus esiin siten, että nuori alkaa luottaa omaan tekemiseensä ja onnistumisen mahdollisuuteen. Toimintaan sisältyy koulutukseen ja työelämään aktivointia, nuorten elämänhallinnan ja sosiaalisten taitojen tukemista ja parantamista sekä yhteistyötä nuoren verkoston kanssa. Vuonna 2020 nuorisopalveluilla on käytössään yhteensä 4,05 henkilötyövuotta.

Leppävirran nuorisovaltuusto perustettiin vuonna 2017. Nuorisovaltuusto on kunnanhallituksen alainen vaikuttamisryhmä, joka on verrattavissa vammais- ja vanhusneuvostoon. Nuorisovaltuustolaiset ovat 13-20-vuotiaita leppävirralaisia nuoria. Kunnanhallitus nimeää nuorisovaltuuston vuosittain. Nuorisovaltuustolla on läsnäolo- ja puheoikeus koululautakunnassa, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa sekä teknisessä lautakunnassa. Hallintosäännön mukaisesti nuorisovaltuustolla on myös oikeus osallistua valtuuston kokouksiin. Tämän lisäksi nuorisovaltuustolla on edustajat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työryhmässä sekä vammaisneuvostossa. Lisäksi nuorisovaltuusto tekee yhteistyötä lapsi- ja perhepalveluiden työryhmän kanssa.

Nuorisovaltuusto kokoontuu 8-10 kertaa vuodessa. Nuorisovaltuusto tekee vuosittain toimintasuunnitelman sekä -kertomuksen. Nuorisovaltuuston tehtävänä on lisätä ja parantaa nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia, huolehtia, että nuoria kuullaan heitä koskeissa asioissa ja toimia sanansaattajana nuorten ja päättäjien välillä. Nuorisovaltuusto pyrkii kehittämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia myös oppilaitoksissa ja nuorisotiloilla. Nuorisovaltuusto järjestää keskustelutilaisuuksia ja koulutuksia, ottaa kantaa, tekee esityksiä ja ehdotuksia ja antaa lausuntoja nuoria koskeissa asioissa. Se myös kannustaa kaikkia nuoria tekemään ja vaikuttamaan.

Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut

Leppävirran kunnan lasten ja nuorten kulttuuritoimintaa kehitetään sekä itsenäisesti että osana seudullista Verso-verkkoa. Verso on Varkauden, Pieksämäen, Joroisten, Leppävirran, Heinäveden, Juvan, Rantasalmen, Savonlinnan ja Hirvensalmen kuntien muodostama verkostomuotoinen lastenkulttuurikeskus ja se toimii Soisalo-opiston alaisuudessa.

Verson palvelut vahvistavat lasten ja nuorten identiteettiä, kasvattavat kulttuurin kokemiseen antamalla mahdollisuuden osallistua elämyksiin ja oman kulttuurin luomiseen. Luovuuteen ja itseilmaisuun kannustavien leikki- ja toimintaympäristöjen kehittäminen on Verson toiminnan keskeinen tavoite. Toiminnan vahvuutena on alueellinen yhteistyö ja innovatiivinen osaaminen, joka edistää lastenkulttuurin saavutettavuutta ja hyvää elämää.

Verso-verkon kautta kuntaan saadaan monipuolista ja tasokasta ohjelmaa pitkin vuotta. Vuotuinen päätaapahtuma, keväisin järjestettävä Verso-viikko on monipuolinen, tapahtumarikas lasten ja varhaisnuorten viikko ja se järjestetään kunnan kulttuuritoimen ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä.

Kunnan sivistystoimen tehtävänä on sekä tarjota monipuolista kulttuuria, että aktivoida kaikenikäisiä kuntalaisia kulttuurin pariin. Lapsille järjestetään muun muassa konsertteja, satutunteja kirjastossa ja elämysretkiä kotiseutumuseoon. Sisä-Savon kansalaisopisto tarjoaa väylän monipuoliseen taiteen ja kulttuurin harrastamiseen omalla paikkakunnalla. Soisalo-opiston taiteen perusopetus antaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden harrastaa itselleen sopivaa taiteen muotoa. Soisalo-opistossa annetaan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta musiikissa, käsitöissä ja tanssissa. Yleisen oppimäärän opintoja on tarjolla kuva- taiteissa, käsitöissä, musiikissa ja tanssissa.

Kolmannen sektorin palvelut

Leppävirran evankelisluterilainen seurakunta tarjoaa palveluja lapsille ja nuorille. Lapsi- ja perhetyöhön kuuluvat perhepyhäkoulut eri tapahtumien ja messujen yhteydessä, perhekerhot, päiväkerhot, lapsiparkki –toiminta sekä varhaisnuorten kerhot ja -leirit. Nuorisotyöhön kuuluvat rippikoulut ja rippikoulun jälkeinen toiminta eli ryhmänohjaajakoulutus sekä nuorisotoiminta. Diakoniatyö tarjoaa perhepäiviä ja perheretkiä. Seurakunnalla työskentelee viisi työntekijää näissä tehtävissä, rippikoulutyöskentelyyn osallistuu 10 henkeä. Osallistujia on 40-50 lasta päiväkerhoissa (4-5-v.), noin 100 varhaisnuorta ja rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä 40-50 nuorta vuosittain (viikoittainen toiminta).

Lisätietoja: www.leppavirranseurakunta.fi/ kasvatustyö

Myös muilla Leppävirralla toimivilla seurakunnilla ja uskonnollisilla yhteisöillä on omaa lapsiperheille suunnattua toimintaa.

Monipuolisia harrastusmahdollisuuksia tarjoavat mm. liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöt, Sisä-Savon kansalaisopisto, Soisalo-Opisto sekä yksityiset palvelutuottajat mm. seuraavissa lajeissa: liikuntaleikkikoulu 0-7 v., musiikkileikkikoulu 0-7 v., taidekoulu (musiikki, kädentaidot, kuvaamataito), musiikki, teatteri, urheilukoulu, jääkiekko, lentopallo, jalkapallo, yleisurheilu, hiihto, luistelu, uinti, sähly, ratsastus, paini, sulkapallo, tanssi.

Setlementti Ukonhattu ry on Leppävirralla toimiva erityisryhmien asumispalveluja tuottava, kansalaistoimintaa ja vapaaehtoista palvelutoimintaa kehittävä yhdistys. Yhdistyksen toiminta-ajatuksena on parantaa ihmisten elämänlaatua, kehittää ja tuottaa monialaisia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä toteuttaa ja edistää vapaaehtoista palvelutoimintaa kaikkien leppävirtalaisten parhaaksi. Suomen Setlementtiliiton jäsenenä toimiva Ukonhattu on vuonna 1995 perustettu yleishyödyllinen yhteisö.

Tyttöjen Tupa on osa Ukonhatun kansalaistoimintaa, jonka päätavoitteena on tukea yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, tuoda erilaisia ihmisiä yhteen sekä antaa kävijöille oppimisen kokemuksia ja uusia taitoja. Toiminta on avointa ja maksutonta kaikille. Lähtökohtana on yksilöä kunnioittava ”työote” ja eri-ikäisten ihmisten kohtaaminen aidosti osallisena ja aktiivisena toimijana.

Tyttöjen Tupa on 10 – 16-vuotiaille tytöille paikka, jossa eri asioita tehdään tyttöjen toiveiden mukaan yhdessä, kuin myös paikka, jossa tytöt voivat viettää aikaa ja keskustella asioista. Tyttöjen Tuvan kerhot koontuvat Leppävirran kirkonkylän nuorisotalolla ”Nuokkarilla” avoimena ja osallistumismaksuttomana toimintana kaksi kertaa viikossa klo 17 – 19. Ohjaajien läsnäolo edistää yhteisen ilmapiirin luomista ja osallistujien tutustumista toisiinsa. Tyttöjen Tupa toiminta mahdollistaa konkreettiseksi toimiksi nuorten tyttöjen omia toiveita ja tarpeita yhteistyössä eri toimijatahojen kanssa. Tyttöjen Tuvalla voi tavata uusia ystäviä,

kuunnella musiikkia, harrastaa yhdessä tai itsekseen ja jutella mieltä askarruttavista asioista. Välillä lähdetään hieman kauemmaksi kuten uimahalliin, keilahallille tai luontoretkelle. Jokaisella kerhokerralla tarjotaan myös pieni välipala osallistujille, jolla pyritään edistämään terveitä ruokailutottumuksia.

Setlementti Ukonhattu ry:n Tenavatupa on ylisukupolvista toimintaa, jonka tarkoituksena on tukea sukupolvien kohtaamisia ja yhdistää ihmisiä iästä riippumatta. Tenavatupa toiminta on täysin matalan kynnyksen toimintaa, jossa alle kouluikäisten lasten perheet voivat tutustua paikkakunnan muihin, samassa elämäntilanteessa oleviin vanhempiin ja lapset saavat ikäistään leikkiseuraa. Tunne ja tieto siitä, että on muita, jotka painivat samojen arjen haasteiden kanssa, lisää vanhempien hyvinvointia ja sitä kautta myös lasten hyvinvointia. Toimintaa järjestetään tiistaisin ja perjantaisin klo 9 - 12 Seniorikodin ryhmätilassa aivan Leppävirran kirkonkylän keskustassa, Pappilanpuiston kiinteistön 1. kerroksessa. Tenavatuvalle jutellaan, kahvitellaan, leikitään lasten kanssa tai ollaan vaan yhdessä. Sekä lapset että aikuiset voivat oppia toisiltaan ja saada myönteisiä kokemuksia sekä kontaktin toisiinsa. Toimintaa suunnitellaan myös yhdessä kävijöiden toiveiden mukaisesti. Lisäksi vanhemmat voivat halutessaan toimia vuorollaan lapsille suunnatun teema- tai toimintatuokion ohjaajana.

Toiminnoista tiedotetaan Ukonhatun verkkosivuilla www.ukonhattu.fi sekä paikallislehti Soisalon Seudussa.

3.5 Lastensuojelu lasten, nuorten ja perheiden tukena

3.5.1 Lastensuojelun lainsäädännölliset perusteet

Kunnan lastensuojelun palveluita ja lastensuojelulle asetettuja tehtäviä määrittää lastensuojelulaki (417/2007). Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain, sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lapselle asiakassuunnitelma sekä järjestämällä niin sanottuja avohuollon tukitoimia. Lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin.

Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lastensuojelulain mukaan lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;
- 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;
- 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;
- 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä
- 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.

Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin. Lapselle on hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla turvattava oikeus saada tietoa häntä koskevassa lastensuojeluasiassa ja mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä.

Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen. Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi.

Kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan. Lainsäädäntö oikeuttaa ja velvoittaa viranomaiset tekemään laajalti yhteistyötä. Yhteistyötä tehdään aina ensisijaisesti perheen suostumukseen perustuen.

3.5.2 Lastensuojelun tarve Leppävirran kunnassa

Leppävirran kunnassa lastensuojeluilmoitusten määrä on viimeisen kolmen vuoden aikana vaihdellut. Verrattuna edelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman ajankohtaan (vuosi 2012) lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut määrällisesti useita kymmeniä kappaleita. Saman lapsen tilanteesta voi tulla useampia lastensuojeluilmoituksia, joten esimerkiksi vuonna 2018 yhteensä 218 ilmoitusta on koskenut yhteensä 138:a eri lasta. Vuonna 2018 vastaanotetuista lastensuojeluilmoituksista 24 oli sellaisia, joista ei käynnistetty palvelutarpeen arviointia, vaan asia pystyttiin ratkaisemaan muilla tavoin, esimerkiksi yhteydenotolla lapsen vanhempaan tai huoltajaan.

Lastensuojeluilmoituksen perusteella tehtävien palvelutarpeen arviointien määrä sekä vuoden aikana lastensuojelun asiakkaana olleiden lasten ja nuorten määrä on kasvanut. Samoin lastensuojelun asiakkuuksien määrä on kasvanut, sisältäen sekä avohuollon, sijaishuollon, että jälkihuollossa olevat lapset ja nuoret (24 ikävuoteen saakka).

Vuoden 2019 Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) ylläpitämän lastensuojelutilaston perusteella Leppävirralla kodin ulkopuolelle sijoitettuna lapsia ja nuoria on ollut vuonna 2018 yhteensä 28, mikä on vastaavasta ikäryhmästä (0-17v) 1,7 %. Vuoden 2019 aikana lapsia ja nuoria kodin ulkopuolelle sijoitettuna on ollut 17, mikä on vastaavasta ikäryhmästä 1,1 %. Lastensuojelun avohuollon asiakkaana on vuonna 2018 ollut 72 asiakasta, mikä on 0-20 vuotiaista 3,9 % ja vuonna 2019 62 lasta ja nuorta, joka on 3,5 % vastaavasta ikäryhmästä. Vuoden 2018 valtakunnalliseen tilastoon verrattuna kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna 1,4 prosenttia Suomen väestön lapsista ja nuorista sekä lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli 4,2 prosenttia väestön 0-20-vuotiaista. Näin ollen Leppävirralla on vuonna 2019 ollut valtakunnalliseen tasoon verrattuna lapsia ja nuoria vähemmän sekä avohuollon että sijaishuollon asiakkuuksissa.

Taulukko 2. Lastensuojelun tilastoja Leppävirralta

Vuosi	Lastensuojeluilmoitusten määrä	Palvelutarpeen arviointien määrä	Lastensuojelun asiakkuuksien määrä
2017	176	27	55
2018	218	78	72
2019	183	88	62

Leppävirran kunnan lastensuojelun ja sosiaalihuollon mukaisten asiakkuuksien määrään on vaikuttanut vuosien ajan myös lastensuojeluilmoitusten määrän kasvu. Väestöennusteen mukaisesti asiakasmäärän tulisi kuitenkin vähentyä. Mikäli lastensuojelun tarve pysyy tulevaisuudessa ennallaan, vuonna 2030 Leppävirran kunnassa on noin 40 lasta lastensuojelun avohuollon piirissä ja 12 lasta sijoitettuna vuoden aikana.

Lapsiperheiden ja lastensuojelun asiakasmäärät sosiaalityöntekijää kohden ovat kuitenkin tällä hetkellä liian suuret laatusuositusten mukaisen sosiaalityön turvaamiseksi. Suomen hallitus on asettanut lapsistrategian tavoitteeksi enintään 30 asiakasta sosiaalityöntekijää kohden vuoteen 2023 mennessä. Lastensuojelun toimenpiteiden toteutumista valvotaan aluehallintoviraston ja Valviran toimesta niin sanotulla määräaikaavallonnalla. Määräaikaavallonnalla Leppävirran kunnan on viimeisen määräaikaavallonnalla perusteella tul- lut kiinnittää huomiota palveluiden turvaamiseen lainsäätämällä tavalla.

Leppävirralla sijaishuollossa käytetään paljon ympärivuorokautista laitoshoidoa, vaikka ensisijaisena sijoitus- muotona tulee lapsille ja nuorille aina tarjota perhehoitoa. Tilanteeseen vaikuttaa se, että lastensuojelun avohuollossa on pieniä lapsia hyvin vähän ja sijaishuoltoa tarvitaan erityisesti yläkouluikäisille lapsille, joiden hoito ja huolenpito vaatii ympärivuorokautista ammatillista laitoshoidoa. Ilmiö on osittain valtakunnallinen. Samoin valtakunnallinen ilmiö on myös kiireellisten sijoitusten lisääntyminen, jolloin sopivan perheen löyty- minen voi olla tilanteesta johtuen haasteellista.

Leppävirran kunnassa lastensuojelun sosiaalityöstä vastaa kaksi sosiaalityöntekijää, jotka vastaavat lisäksi so- siaalihuoltolain mukaisesta lapsiperheiden sosiaalityöstä. Lastensuojelun jälkihuollon asiakkuuksia, joita on kaikista asiakkuuksista noin 10, hoitaa johtava sosiaalityöntekijä. Asiakkaita lapsiperheiden sosiaalityössä ja lastensuojelussa on tällä hetkellä yhteensä vaihdellen noin 100 - 120. Lastensuojelussa lapsen asioissa työ- kentely vaatii aina lapsen tapaamisia ja hänen kanssaan työskentelyn ohella aktiivista työskentelyä vanhem- pien ja lapsen muun verkoston, kuten koulun, varhaiskasvatuksen ja terveydenhuollon kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettamien suositusten ja lapsistrategian mukaan asiakasmäärät tulisi rajata kunnissa alle 30 lastensuojelun asiakkaaseen sosiaalityöntekijää kohden. Leppävirralla päästään tähän asia- kasmitoitukseen, jos tarkastellaan ainoastaan lastensuojelun asiakasmääriä. Ongelmalliseksi tilanteen tekee se, että asiakasmäärät yhdessä sosiaalihuoltolain mukaisten asiakkaiden kanssa nousevat kuitenkin selvästi yli tavoitellun ja laadukkaan työn mahdollistavan työntekijäkohtaisen asiakasmäärän. Liian suurista asiakas- määräistä johtuen sosiaalityöntekijät eivät pysty tapaamaan asiakkaina olevia lapsia ja nuoria riittävän usein henkilökohtaisesti. Lapsen henkilökohtaiset tapaamiset sosiaalityöntekijän kanssa ovat asia, joka tulisi kirjata lapsen asiakassuunnitelmaan ja johon pitäisi olla lainsäätäjän suositusten mukaisesti mahdollisuus varata työntekijän aikaa vähintään kaksi tuntia kuukaudessa jokaista asiakkaana olevaa lasta kohtaan.

Jo edellisessä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa vuonna 2012 on mainittu, ettei lastensuojelun määräaikoja pystytäkään lastensuojelutarpeen selvitysten osalta noudattamaan. Tästä huolimatta lastensuojelun sosiaalityöntekijäresurssia ei ole kunnassa lisätty, vaikka asiakasmäärät sekä tehtyjen palvelutarpeen arvioi- den ja lastensuojelutarpeen arvioiden määrät ovat kasvaneet selkeästi. Tälläkään hetkellä kunnassa ei pys- tytäkään takaamaan palvelutarpeen arvioiden valmistumista lain määrittämässä kolmen kuukauden määräajassa. Palvelutarpeen arvioiden viivästyminen tarkoittaa asiakkaille ja kuntalaisille pahimmillaan tarvittavan palve- lun piiriin ohjautumisen viivästyistä, ongelmien laajenemista ja pahoinvoinnin lisääntymistä.

3.5.3 Lastensuojelun palvelutarpeen vähentäminen kunnassa

Leppävirran kunnassa on mm. sosiaalityöntekijöiden vähäisen määrän vuoksi pyritty aktiivisesti vaikutta- maan lastensuojelun sosiaalityön palveluiden järjestämiseen siten, että palveluita on riittävästi tarjolla eikä lasten ja nuorten oikeus erityiseen suojeluun vaarannu. Toimenpiteitä on tehty useita esimerkiksi vuoden 2019 aikana. Lapsiperheiden toimeentuloturvaan liittyvä sosiaalityö on siirretty aikuissosiaalityöhön, lapsi- perheiden kotipalvelu kotihoitoon, sosiaalipäivystys on siirtynyt vuoden 2020 alusta seudulliseen sosiaali- päivystykseen Kuopioon. Lisäksi vuoden 2019 alusta alkaen yksikössä on toiminut kokopäiväisesti johtava sosiaalityöntekijä ja molemmat sosiaalityöntekijöiden vakanssit on olleet täytettyinä sosiaalityöntekijän kou- lutuksen ja pätevyyden omaavilla työntekijöillä. Vuonna 2020 lasten ja perheiden tueksi on rekrytoitu kaksi uutta sosiaaliohjaajaa. Tulevaisuudessa sosiaalityöntekijöiden on mahdollista saada entistä enemmän johta- van sosiaalityöntekijän konsultointia, ohjausta, seurantaa ja tukea työparityönä vaativiin asiakastilanteisiin. Samoin sosiaalipäivystyksen keskittäminen sekä sosiaaliohjaajien työ vaikuttavat siten, että sosiaalityönteki- jöiden kiireellisen sosiaalityön määrä vähenee.

Merkityksellisintä lastensuojelun palveluiden tarpeeseen vaikuttaessa on kuitenkin vahva yhteistyö kunnan toimijoiden välillä siten, että lastensuojelun tarve tulevaisuudessa vähenee. Ennaltaehkäisevää lastensuojelua tulee vahvistaa ja tähän on pyrittävä aktiivisesti lastensuojelun, sivistyksen ja vapaa-ajanpalveluiden, järjestöjen, varhaiskasvatuksen sekä terveydenhuollon kesken. Lasten suojelu on koko kunnan asia. Asiakasmääriin on vaikutettava ennaltaehkäisevästi ja aktiivisesti siten, että asiakasmäärät sosiaalityöntekijää kohden saadaan alenemaan pysyvästi. Leppävirran kunnassa kouluttaudutaan vuosien 2020-2021 aikana THL:n valtakunnallisesti jalkauttamaan systemisen lastensuojelun työmalliin, jota toteutettaessa asiakasmäärien on oltava nykytilannetta huomattavasti alhaisemmat.

4 Leppävirran kunnan visio lapsiystävällisestä kunnasta

4.1 Kunnan LAPE-ryhmän toiminta

Valtakunnallinen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE, vuodet 2016-2019) on ohjannut kuntien toimintaa lapsi- ja perhelähtöisempään ja moniammatillisempaan suuntaan. Myös muuttunut sosiaalihuollon lainsäädäntö on edellyttänyt sosiaalihuollon ammattilaisia huolehtimaan siitä, että lapsen, nuoren ja perheen tuen tarvetta arvioitaessa, sosiaalipalveluista päätettäessä ja sosiaalihuoltoa toteutettaessa on käytävissä yksilön tai perheen tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Tähän vaatimukseen vastaaminen edellyttää jatkuvaa ja toimivaa yhteistyötä kunnan eri palveluiden ja ammattilaisten verkoston sisällä.

Leppävirran kunnassa lasten ja perheiden palveluita on kehitetty yhteistyössä kunnan toimijoiden ja kunnan hallinnonalojen kesken lasten ja perheiden työryhmässä (LAPE-ryhmä). Kunnan LAPE-ryhmä on työskennellyt jo vuosien ajan mm. yhteistyön eri toimintamuotoja kehittäen, tietoa tuottaen ja lasten ja perheiden palveluihin liittyviä ajankohtaisia asioita käsitellen. LAPE-ryhmän jäseninä on toimineet mm. varhaiskasvatusjohtaja, sivistysjohtaja, perusturvajohtaja, johtava sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijä, järjestöjen edustaja, seurakunnan edustaja, ylihoitaja, rehtori ja nuorisotyön koordinaattori. Myös käsillä oleva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valmistunut LAPE-ryhmän yhteistyönä.

LAPE-työryhmässä on edetty valtakunnallisen LAPE-muutosohjelman mukaisesti kohti monitoimijaisia lasten ja perheiden palveluita sekä perhekeskustoimintaa. LAPE-muutosohjelman päätyttyä Leppävirran kunta on päättänyt osallistua valtakunnalliseen Tulevaisuuden Sotokeskus-ohjelmaan, jossa lasten ja perheiden palveluiden kehittämisen rooli on merkittävä. Hankkeen päätavoitteena on, että lasten, nuorten ja perheiden palvelut toimivat perhekeskusmallin mukaisesti kaikissa Pohjois-Savon kunnissa. Hankkeen alatavoitteista osa on Leppävirran kunnan palveluissa jo saavutettu. Tällaisia ovat mm. ennaltaehkäisevien palveluiden melko systemaattinen käyttö ja organisointi. Leppävirran kunnan osalta ennaltaehkäisevistä palveluista toimii mm. lapsiperheiden kotipalvelu ja pikkulapsiperheiden perhetyö. Leppävirralla toimii myös monialainen palvelutarpeen arviointiryhmä.

Kehitettävää palveluissa on edelleen mm. niiden saatavuudessa yhdellä yhteydenotolla. Kehitettävää on lisäksi ammattilaisten palvelutarpeen arviointia pidemmälle jatkuvassa yhteistyössä, aidossa monitoimijaisuudessa. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden tulisi toimia Tulevaisuuden Sotokeskus -ohjelman vision mukaan saumattomasti, monialaisen asiantuntemuksen ja voimavarat yhdistävänä kokonaisuutena. Visioon pääseminen vaatii vahvaa ennaltaehkäisevän lasten suojelun näkökulmaa, jonka ottavat omakseen kaikki kunnan peruspalveluissa ja yhteistyökumppaneissa työskentelevät henkilöt.

4.2 Hyvinvointisuunnitelman valmistelu yhteistyössä lasten, nuorten ja perheiden kanssa

Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadintaan osallistui vuoden 2019 aikana lapsia, nuoria ja perheitä sekä kuntalaisten edustajina ja lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta vastaava perusturvalautakunta.

Lasten ajatuksia hyvästä arjesta Leppävirralla kysyttiin Leppävirralla elokuussa 2019 järjestetyssä Arkisirkus-tapahtumassa, jossa Leppävirran lapsi- ja perhepalvelut olivat mukana. Lasten ajatuksia kerättiin toiminnallisilla keinoilla piirtämällä ja karttatehtävällä. Lapsia pyydettiin piirtämään/kirjoittamaan asioita, jotka tekevät heidät iloiseksi arjessa ja tehtävä olikin lapsille mieluinen. Lasten piirroksissa esille nousivat luontoaiheet, kuten vesistöt ja eläimet. Erityisesti lemmikit kuvautuivat lasten piirustuksissa tärkeinä.

Karttatehtävässä perheitä/lapsia pyydettiin merkitsemään erilaisilla tarroilla karttaan oma koti, lempipaikka Leppävirralla sekä paikka, josta he ovat saaneet hyvää palvelua tai apua sitä tarvitessaan. Suurin osa tehtävään vastanneista

asui Leppävirran kirkonkylällä. Lempipaikka Leppävirralta löytyi puolestaan usein vesistöjen ääreltä kuten mökeiltä ja uimarannoilta. Vokkolan alue urheilumahdollisuuksineen sai kuitenkin selkeästi eniten merkintöjä lasten ja nuorten lempipaikkana. Hyvää palvelua tai apua lapset ja nuoret kokivat saaneensa kouluilta, paikallisista elintarvikeliikkeistä ja terveyskeskukselta. Lempipaikoiksi ja hyvän palvelun ja avun paikoiksi lapset ja nuoret kokivat myös omat kotinsa sekä sukulaisten ja ystävien kodit.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa esiteltiin sen valmisteluvaiheessa 28.10.2019 nuorten varjovaltuustotapahtumassa, joka oli avoin kaikille leppävirtalaisille nuorille. Varjovaltuustotapahtuma järjestettiin osana Mansikka ry:n Osallistun, perehdyn ja vaikutan -hanketta. Varjovaltuustotapahtuman tarkoituksena oli tarjota nuorille mahdollisuus asettua päättäjien asemaan ja tekemään päätöksiä kunnan/nuorten ajankohtaisista asioista. Varjovaltuustossa nuoret ottivat kantaa hyvinvointisuunnitelmassa esiteltyihin asioihin ja teemoihin. Hyvinvointisuunnitelman esittelyn yhteydessä yleisen keskustelun ohella nuorilta pyydettiin kannanottoja siihen, mistä palveluista nuoret haluaisivat päästä kertomaan mielipiteensä ja antamaan palautetta ja millaista tilastotietoa lapsia ja nuoria koskien Leppävirralla tulisi kerätä hyvinvoinnin edistämiseksi ja palveluiden kehittämiseksi.

Lisäksi kunnan LAPE-työryhmän edustaja esitti nuorisovaltuustolle pyynnön kirjallisesta kannanotosta liittyen lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja palveluiden kehittämiseen Leppävirralla. Lausunto on lisätty tämän hyvinvointisuunnitelman liitteeksi (liite 1).

Perusturvalautakunta käsitteli lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa työkokouksessaan 27.11.2019. Lautakunnan työkokouksessa kerrottiin hyvinvointisuunnitelman valmistelusta samoin sisällöin, kuin nuorisovaltuustolle. Perusturvalautakunnassa työstettiin hyvinvointisuunnitelmaa eteenpäin Learning Cafe –menetelmällä. Lautakunnan jäsenet esittivät pienryhmissä kommentteja ja kysymyksiä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta, palveluiden kehittämisen tarpeesta sekä hyvinvointisuunnitelman valmistelun jatkosta. Perusturvalautakunnan työkokouksen antia on koottu hyvinvointisuunnitelman liitteeksi (liite 2).

4.3 Lasten ja nuorten palveluja ohjaava strategia ja keskeiset tavoitteet

Leppävirran kunnan kuntastrategia on päivitetty ja hyväksytty kunnanvaltuustossa toukokuussa 2018. Strategiassa on nimetty neljä painopistealuetta, jotka ovat houkutteleva asuinpaikka, hyvät palvelut, vahva elinkeinoelämä ja toimiva kuntaorganisaatio. Kunnan visioksi määritellään strategiassa elinvoimainen, kasvava, monipuolisia palveluita ja hyvinvointia tarjoava Leppävirta vuonna 2030. Leppävirran kunnan tavoitteena onkin kuntalaisten hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, osallistumisen ja omatoimisuuden mahdollisuuksien edistäminen.

Kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja sivistyksen edistäminen edellyttää monipuolisia palveluita, jotka ovat laadukkaita, asiakaslähtöisiä ja tasapuolisesti saavutettavissa kaikille ikäryhmille. Kuten koko valtakunnan tasolla, myös Leppävirralla pyritään panostamaan ennaltaehkäisevien ja matalan kynnyksen palveluiden kehittämiseen ja tarjontaan. Ennaltaehkäisevästä ja terveyden edistämisen näkökulmasta tärkeänä pidetään erityisesti hyvien harrastus- ja virkistysmahdollisuuksien tarjontaa. Kunta pyrkii edistämään tätä tarjontaa tarjoamalla niin taloudellista tukea kuin tiloja erilaisille toimijoille ja toiminnoille. Leppävirran kunnassa on jo kaisella lapsella tosiasiallisesti ja tarvittaessa mahdollisuus yhteen ilmaiseen harrastukseen mm. juniorikorttien ja vahvan seuratoiminnan avustuksella.

Palveluita pyritään kohdentamaan tulevaisuudessa yhä paremmin kuntalaisten tarpeiden mukaisesti ja palveluverkoston sisällä pyritään huolehtimaan toimivasta palveluohjauksesta, jotta kuntalaiset ohjautuisivat heille kuuluvien ja heidän tarpeitaan vastaavien palveluiden piiriin mahdollisimman tehokkaasti ja luotettavasti. Monipuolisen ja kustannustehokkaan palvelutarjonnan kehittäminen edellyttää toimivaa yhteistyötä kunnan, yksityisten palveluntarjoajien ja kolmannen sektorin kesken. Leppävirran kuntastrategiassa on linjattu erillisen palvelustrategian laatimisesta kunnan järjestämisvastuulla olevien palveluiden toteuttamista ja kehittämistä koskevien linjausten tarkentamiseksi.

Julkisten palveluiden sähköistyminen on lisääntynyt voimakkaasti läpi 2000-luvun ja myös Leppävirta pyrkii edelleen kehittämään ja lisäämään sähköisen asioinnin ja viestinnän väyliä. Sähköisen viestinnän ja asiointiväylien kehittäminen edesauttaa myös kunnan pyrkimyksiä yhä tehokkaamman ja ennakoivamman viestinnän osalta. Sähköisten palveluiden ja sähköisen asioinnin lisääntyessä kunnan tulee huolehtia asiointikanavien toimivuudesta ja riittävästä tuesta eri käyttäjäryhmille uusien asiointikanavien käyttöönotossa. Sähköiset asiointikanavat ja sähköinen viestintä edesauttavat myös aktiivista vuoropuhelua kunnan, sen kuntalaisten ja eri toimijoiden kesken. Leppävirran kunta pyrkiikin tulevaisuudessa kiinnittämään huomioita kuntalaistensa osallisuuteen ja kuulemiseen. Kuntastrategiassa painotetaan asiakaspalautteen ja asiakkaiden kokeman palvelujen laadun merkitystä. Myös kuntalaisten kokemaa yhteisöllisyyttä pyritään vahvistamaan tarjoamalla kohtaamispaikkoja lapsiperheille, nuorille ja järjestöille.

4.4 Unicef ja Lapsiystävällinen kunta

Leppävirran kunnanhallitus päätti keväällä 2018, että kunta hakee mukaan Unicefin Lapsiystävällinen kunta –malliin. Päätös kunnan hyväksymisestä kyseiseen kehittämistyöhön saatiin Unicefiltä syksyllä 2018. Unicefin Lapsiystävällinen kunta –verkostoon kuuluu tällä hetkellä 19 kuntaa ympäri Suomea ja Leppävirran kanssa yhtä aikaa lapsiystävällisen kehittämistyön aloittaa vuonna 2020 neljä muuta kuntaa.

Unicefin lapsiystävälliset kunnat ovat sitoutuneet kaksi vuotta kestävään kehittämistyöhön, jonka keskiössä on lasten oikeudet ja niiden toteutuminen laaja-alaisesti kunnassa ja sen toiminnoissa. Kehittämistyö alkaa

kunnassa tilannekartoituksella, jossa arvioidaan, kuinka hyvin lapsiystävällisyys nykyään toteutuu. Kartoituksen jälkeen kunta valitsee, mitä toiminnan osa-alueita se alkaa kehittää ja miten. Kaksivuotiskauden lopuksi kunta arvioi työnsä tulokset ja raportoi niistä UNICEFille, minkä jälkeen kunta voi saada UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen, joka on voimassa kaksi vuotta. Tunnustusta myönnettäessä UNICEF arvioi sekä kehittämisprosessia että saavutettuja tuloksia.

Saadakseen lapsiystävällisen kunnan tunnustuksen Leppävirran kunnan tulee huolehtia siitä, että lapsen oikeudet toteutuvat kunnassa jokaisen alle 18-vuotiaan lapsen arjessa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kunta edistää lapsen oikeuksia kunnan päätöksenteossa, hallinnossa ja palveluissa. Leppävirran kunnan tulee huolehtia siitä, että lapsivaikutusten arviointi on osa kunnan päätöksentekoa ja lapsen oikeus riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista näkyy kunnan talousarviossa. Kunnan tulee nähdä lapset tasa-arvoisina kuntalaisina, joille on tarjottava yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua kunnan toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Kunnan tulee huolehtia siitä, että YK:n lapsen oikeuksien sopimus ohjaa kunnan lapsi- ja nuorisopolitiikkaa ja että kunnassa asuvat lapset ja aikuiset saavat tietoa lapsen oikeuksista.

Unicef edellyttää Lapsiystävällinen kunta –malliin mukaan lähtevää kuntaa huolehtimaan siitä, että kunnassa toimii riittävällä työajalla resursoitu Lapsiystävällinen kunta -koordinaattori ja koordinaatioryhmä, jossa ovat edustettuina kunnan kaikki eri toimialat ja muut keskeiset toimijat, kunnan luottamushenkilö/-öitä, kunnan viestintä sekä lasten ja nuorten edustaja/-jia. Leppävirran kunnan yhteyshenkilö on sivistystoimen johtaja Sari Ihalainen, koordinaatiotyöryhmä on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä. Mallin mukaisen kehittämistyön käynnistämisen on arvioitu edellyttävän yhden uuden henkilön työpanoksen kohdentamista hankkeen koordinaatioon, mikä tarkoittaa noin 40 000 euron palkkauskustannuksen huomiointia kehittämistyön käynnistymisvuoden talousarvioon. Leppävirralla on jaettu koordinaatiovastuu koulu-kuraattorille, varhaiskasvatuksen esimiehelle sekä yhteisöohjaajalle

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi Leppävirran kunnan tulee huolehtia siitä, että lapsen etu ja oikeudet toteutuvat kaikilta osin kunnan toiminnassa. Lapsen etu ja oikeudet määritellään lapsen oikeuksien sopimuksessa. Lapsen oikeuksien sopimus on osa Suomen lainsäädäntöä. Lapsen edun ensisijaisuus kuuluu lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteisiin, jotka on otettava huomioon kaikissa lapsia koskeissa ratkaisuissa. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsen etu on asetettava ensisijalle kaikissa lapsia koskeissa sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toiminnaissa. Lapsella on oikeus etunsa arviointiin niin yksilönä kuin osana ryhmää. Lapsiin vaikuttavien päätösten yhteydessä on arvioitava päätösten vaikutuksia päätöstä tehtäessä ja myös sen vaikutuksista tulevaisuudessa. Lasten kuuleminen ratkaisuja tehtäessä on oleellinen osa lapsivaikutusten arviointia.

5 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja kehittäminen vuosina 2020-2023

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa suunniteltiin kirjattavaksi ensin vuosille 2020-2021 valtuustokauden päättymiseen saakka. Hyvinvointisuunnitelmaa valmisteltaessa kuitenkin todettiin, ettei hyvinvointisuunnitelman tarvitse olla valtuustokausisidonnainen, vaan se voi myös ylittää valtuustokauden. Kunnanvaltuuston tulee hyväksyä suunnitelma sekä seurata ja arvioida sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Valtuuston tulee ottaa suunnitelman toteuttaminen huomioon myös talous- ja toimintasuunnitelmassa.

Perusturvalautakunta päätti 5.3.2020 yksimielisesti, että Leppävirran kunnan LAPE-ryhmä saattaa hyvinvointisuunnitelman valmistelun päätökseen ja lähettää suunnitelman käsittelyyn kunnanhallitukselle. Suunnitelma päätettiin laatia neljälle vuodelle ajalle 2020-2023 ja sitä arvioidaan vuosittain osana kunnan toimintaa, talousarviota ja -suunnitelmaa. Valtuuston vaihtuessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tarkistetaan ja siihen laaditaan erillinen kuntastrategian mukainen päivitys.

5.1 Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden kehittäminen ja palvelutarpeeseen yhteistyöllä vastaaminen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan keskeisiksi kehittämisen tarpeiksi tunnistettiin perhekeskustoiminnan käynnistäminen, kohtaamispaikkatoiminnan käynnistäminen, monialainen yhteistyö, nuorisovaltuuston ja lapsiparlamentin toiminta ja oppilaskuntatoiminnan ja palvelutyytyväisyyskyselyiden kehittäminen. Lisäksi lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden kehittämiseksi ja palvelutarpeeseen vastaamiseksi kunnan tulee ottaa käyttöön lastensuojelun systeminen toimintamalli. Suuren kehittämistyön vaatii myös Leppävirran kunnan hakeutuminen Unicefin lapsiystävälliseksi kunnaksi. Kaiken kehittämisen tulee pohjautua kansalliseen ohjaukseen, kuten Tulevaisuuden sotekeskus –ohjelmaan sekä Unicefin lapsiystävällisen kunnan toimintamalleihin. Unicefin lapsiystävälliseksi kunnaksi pääseminen vaatii kunnalta mittavia panostuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin, lasten ja nuorten edun, osallisuuden sekä oikeuksien huomioimiseen.

Oleellinen osa lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttamisessa on toimijoiden sujuva yhteistyö. Lapsi- ja perhepalveluiden muutostyön jatkaminen on ajankohtaista valtakunnallisesti sekä myös Leppävirralla. Toimijoiden sujuva yhteistyö vaatii myös johtamiselta uudenlaista otetta. Tarvitaan lisävalmiuksia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin johtamiseen, johdon yhteistyön tiivistämiseen ja eri hallintoalojen palvelujen yhteensovittamiseen. Lasten ja perheiden palveluiden työryhmä LAPE jatkaa toimintaansa ja toimii kunnan lasten ja perhepalveluiden koordinoivana työryhmänä. Seuraavan sivun taulukkoon on koottu hyvinvointisuunnitelman perusteella keskeiset kehittämisen tarpeet, aikataulut ja vastuutahot lasten, nuorten ja perheiden palveluiden turvaamiseksi ja osallisuuden varmistamiseksi.

Taulukko 3. Lasten ja nuorten palveluiden kehittämisen kärjet

Kehittämiskohde	Vastuutaho (-t)	Aikataulu
Kohtaamispaikkatoiminnan koordinointi, kehittäminen ja toiminnan aloittaminen	LAPE-työryhmä	2020-2021
Lasten parlamentti toiminnan aloittaminen ja toiminnan kehittäminen	Nuorisopalvelut yhteistyössä alakoulujen kanssa	2020 syksy
Nuorisovaltuustotoiminnan kehittäminen	Nuorisopalvelut	2020-2021
Toimijoiden välisen yhteistyön kehittäminen Tulevaisuuden sote-keskushankkeen mukaisesti	LAPE-työryhmä	2020-2022
Lapsi ystävällinen kunta- toimintamalli	HYTE-työryhmä (koordinaattorit)	2020-2022
Oppilaskuntatoiminnan kehittäminen	Perusopetus	2020-2022
Lasten, nuorten ja perheiden palvelutyytyväisyyskyselyt ja vuosikellottaminen	LAPE-työryhmä	2020-2021
Lastensuojelun systemisen työmallin käyttöönotto	Sosiaali- ja perhetyö	2020-2023
Perhekeskustoiminnan käynnistäminen	LAPE-työryhmä, sosiaali- ja perhetyö, terveydenhuolto, sivistystoimi	2020-2023

Haasteita tavoitteisiin pääsemiselle asettaa se, että lasten ja perheiden palvelut ovat myös Leppävirran kunnassa jakautuneet eri sektoreille sekä eri toimitiloihin. Lasten ja perheiden asiakastiedot ovat hajautuneet eri asiakasrekistereihin ja asiakirjoihin. Kokonaiskuvaa perheen tilanteesta on joskus vaikea hahmottaa erityyppisten työmuotojen takia. Tarvittavan avun ja palvelun kohdistuminen perheelle saattaa viipyä, koska kokonaiskuvan hahmottaminen vie aikaa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteeksi voi asettaa tiettyjä tarkennettuja tavoitteita, joilla pyritään lastensuojelun tarpeen vähentämiseksi saamaan aikaan muutoksia palvelutarpeessa ja lasten ja nuorten osallisuudessa. Tällaisia tarkennettuja kehittämiskohteita ovat:

Taulukko 4. Täsmennetyt kehittämiskohteet

Monialainen palvelutarpeen arviointi	• Työryhmä, jolla on varattuna säännöllisesti aikaa jalkautuvaan työhön • Perhe mukana työskentelyssä • Mahdollisuus kutsua asiakastapaamiselle työpariksi, konsultoitavaksi oppilashuollon tapaamiseen, arviointikeskusteluun, varhaiskasvatussuunnitelmatapaamiseen • Kerran kuukaudessa mahdollisuus kutsua koolle koko työryhmä arvioimaan lapsen/nuoren/perheen tilannetta perheen suostumuksella • Ennaltaehkäisee lastensuojelun tarvetta ja pohjustaa lastensuojelun systeemistä työmallia • Tulee saattaa koskemaan koko lapsen asiakkuutta, "hoidetaan yhdessä"
Perheneuvolan, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja sosiaalityön yhteistyö	• Perheneuvolan psykologi ja sosiaalityöntekijä jalkautuu noin kerran kuussa päiväkodille varhaiskasvatuksen henkilöstön tai vanhempien aloitteesta sovittuihin tapaamisiin. • Lapsiperheiden sosiaalityön, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteiset ja säännölliset tapaamiset yhteistyön tiivistämiseksi ja toimintakäytännöistä sopimiseksi
Lasten ja nuorten osallisuus ja kuulemistilaisuudet	• Kokoo yhteen viranhaltijat, valtuutetut ja lapset tai nuoret • Viranhaltijat ja valtuutetut ovat kuulemassa ja vastaamassa lasten ja nuorten kysymyksiin • Nuorisovaltuuston lisäksi lapsiparlamentti toimivaksi osaksi kunnan päätöksentekoa, lapsivaikutusten arviointi osaksi päätöksentekoa
Perhekeskus-/ Kohtaamispaikkatoiminta	• Lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja palveluinfoja, teemapäiviä, luentoja sekä palveluohjausta. • Perhekeskuksessa kohtaavat lasten ja perheiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, sivistystoimi, varhaiskasvatus, järjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat • Perhekeskustoiminta käynnistyy Leppävirralla Tulevaisuuden sotekeskushankkeen mukaisesti. Perhekeskustoiminnot pyritään sijoittamaan samaan rakennukseen.

5.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seuranta ja arviointi

Hyvinvointisuunnitelman seuraamiseksi Leppävirran kunnan LAPE-työryhmä käsittelee kehittämiskohteiden edistymistä vuosittain marraskuussa. Edistymisestä kirjataan lyhyt raportti ja raportti annetaan tiedoksi vuoden viimeiseen valtuustoon.

Seuraavan valtuustokauden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivitys aloitetaan syksyllä 2021, jolloin tämä asiakirja käydään läpi, kehittämistoimenpiteiden tilanne arvioidaan ja suunnitelma päivitetään. Päivityksen avulla siirtyvät kehittämiskohteet kirjataan päivitettyyn suunnitelmaan ja samalla raportoidaan valmiiksi jo aikaansaatu kehittämistyö.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa tulee lisäksi käsitellä säännöllisesti perusturvalautakunnassa, nuorisovaltuustossa sekä toimintansa aloittavassa lapsiparlamentissa. Alla olevaan taulukkoon on koottu soveltuvien kehittämiskohteiden seuranta ja vastuutahot.

Taulukko 5. Lasten ja nuorten palveluiden kehittämistyön seuranta

Kehittämiskohde		Seuranta Kattavasti LAPE-työryhmä ja lisäksi:
Kohtaamispaikkatoiminnan koordinointi, kehittäminen ja toiminnan aloittaminen	2020-2023	Kaikki kunnan toimijat, kunnanhallitus ja -valtuusto, HYTE-työryhmä
Lasten parlamentti toiminnan aloittaminen ja toiminnan kehittäminen	2020 syksy	Nuorisopalvelut, alakoulut, HYTE-työryhmä, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta sekä koululautakunta
Nuorisovaltuustotoiminnan kehittäminen	2020-2021	Nuorisopalvelut, kunnanhallitus ja -valtuusto
Varhaisen puuttumisen ja toimialojen välisen yhteistyön kehittäminen	2020-2021	Sivistystoimi, sosiaali- ja terveydenhuolto, järjestöt ja seurakunta
Lapsi ystävällinen kunta- toimintamalli	2020-2022	HYTE-työryhmä, kunnanhallitus ja -valtuusto
Oppilaskuntatoiminnan kehittäminen	2020-2022	Perusopetus, oppilas- huoltoryhmä sekä koululautakunta
Lasten, nuorten ja perheiden palvelutytyväisyyskyselyt ja vuosikellottaminen	2020-2021	Kaikki toimijat
Lastensuojelun systemisen työmallin käyttöönotto	2020-2023	Sosiaalihuolto, sosiaali- ja perhetyö
Perhekeskustoiminnan käynnistäminen	2020-2023	Perusturvan lisäksi kaikki toimijat

Lähteet ja lisätietoa:

Kouluterveyskysely 2019:

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia/kaikki-tulokset>

Lastensuojelutilasto 2019, ennakkotieto:

<https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu>

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen:

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/mika_ohjaa_toimintaa/lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma

Lastensuojelulaki (417/2007):

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014):

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Tulevaisuuden sotekeskus-hanke:

<https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/tulevaisuuden-sosiaali-ja-terveyskeskus>

Vauhkonen Teemu, Kallio Johanna & Erola Jani (2017) Sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvisuus Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):5, s. 501-512. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135433/YP1705_Vauhkonenym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Liite 1. Nuorisovaltuuston lausunto

Lausunto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan

Haluamme kiittää mahdollisuudesta kirjoittaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan lausunnon. Leppävirran nuorisovaltuusto perustettiin Leppävirralla vuonna 2017. Toiminta on lähtenyt Leppävirralla erinomaisesti käyntiin. Nuorisovaltuustolla on puhe- ja läsnäolo-oikeus teknisessä, kulttuuri- ja vapaa-aika sekä koululautakunnassa. Tämän lisäksi meillä on edustus myös vammaisneuvostossa. Nuorisovaltuusto on onneksi Leppävirralla toiminnassa, niin kuin sen kuuluukin, myös lain mukaan olla. Nuorisovaltuustotoimintaa tulisi kunnan tukea ja rohkaista ja nuorisovaltuustolaisia tulisi kohdella tasavertaisena, niin kuin muitakin kunnassa olevia päättäjiä.

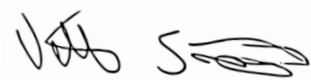
On tärkeää, että lasten ja nuorten palveluita tarkastellaan ja ne kirjataan ylös. Kaikkien lasten ja nuorten kanssa työskentelevien tulisi perehtyä suunnitelmaan. Kunnan päättäjien olisi tärkeää käyttää suunnitelmaa hyödykseen, jotta lasten ja nuorten asioita koskevassa päätöksenteossa lapsille ja nuorille suunnatut palvelut olisivat heille tuttuja ja ongelmakohtat tiedossa.

Nuorisovaltuustolle on viime vuosina tuotu esiin huoli koulupsykologin puutteesta sekä nuorten mielenterveyspalvelujen vähäisyydestä. Matalan kynnyksen tukea tulisi olla tarjolla kaikille lapsille ja nuorille. Nuoria tulisi kuunnella urheilu- ja ulkoiluapaikoista, sillä kunnassa tulisi olla nuorille liikunnallisia aktiviteetteja, jotka olisivat mieluisia eivätkä vaadi esimerkiksi seuratoimintaa tai ole sidottuja kolmannen osapuolen järjestämään toimintaan. Esimerkiksi Leppävirralla on useasti noussut esille skeittiparkki ja se, että sille olisi kysyntää. Kyseisestä skeittiparkista on tehty aloite kunnanvaltuustolle, mutta se ei ole edennyt toimenpiteisiin.

Linja-autoyhteyksiä pitäjille tulisi parantaa. Ilta-aikaan nuoret eivät pääse liikkumaan, tämä vaikeuttaa harrastamista ja vapaa-ajan viettoja kavereiden kanssa. Kunnan järjestämiä retkiä tulee jatkaa ja mahdollisuuksien mukaan myös lisätä tulevaisuudessa. Nämä ovat nuorille tärkeitä, koska kaikilla ei mahdollisuutta lähteä muuten tutustumaan uusiin paikkoihin. Lisäksi olisi tärkeää, että kunnassamme olisi harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa myös pitäjillä.

Haluaisimme painottaa, että lasten ja nuorten kuuleminen on jokaisen työntekijän ja päättäjän vastuu. Esimerkiksi Leppävirran lukion siirtymistä Kivelän tiloihin olisi tullut pohjustaa ja informoida paremmin. Ei pelkästään kunnanvaltuuston hyväksymiä päätöksiä, jotka ovat kirjoitettu kapulakielellä, ja julkaistu kunnan sivuilla, vaan olisi tullut lähettää tiedote, joka on kirjoitettu juuri nuorille, sillä juuri heitä muutos eniten koskettaa. Lapsia ja nuoria tulisi kuulla heitä sopivalla tavalla ja antaa heille todellisia vaikuttamismahdollisuuksia.

Hyväksytty kokouksessa 21.11.2019

Ville
Nuorisovaltuuston
Leppävirran nuorisovaltuusto

Liite 2. Perusturvalautakunnan työkokouksen yhteenveto

Työkokous lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelemiseksi

Perusturvalautakunta kokoontui 27.11.2019 työkokoukseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelutyön osana. Lautakunnalle esiteltiin hyvinvointisuunnitelman valmistelussa hyödynnettävää tilastotietoa Leppävirran lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja palveluista sekä kansallisia ja paikallisia strategisia linjauksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lapsiperheiden palveluiden kehittämiseksi. Esityksen jälkeen lautakunta kokosi ideoita aiheeseen liittyen kolmessa eri pisteessä, jotka olivat 1) Tilastot ja mittarit, 2) Palvelut ja 3) Esitykset. Lautakunnalta pyydettiin ajatuksia muun muassa siitä, mitä ja millaista tietoa Leppävirralla tulisi kerätä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja palveluiden kehittämiseksi sekä siitä, mitä lasten ja nuorten palveluita kunnassa tulisi kehittää ja kuinka lapsia, nuoria ja perheitä voitaisiin osallistaa tähän kehittämistyöhön. Lisäksi lautakunnalta pyydettiin näkemyksiä siitä, kuinka heidän mielestään Leppävirran kunnan palvelut tällä hetkellä vastaavat kansallisen lasten ja nuorten palveluita koskevan muutosohjelman tavoitteisiin. Lautakunnan keskustelun perusteella tietoa kaivattiin lasten ja nuorten harrastamisesta sekä päihhteiden käytöstä ja mielenterveydestä ja näihin saatavista palveluista/toimintamalleista. Harrastusten osalta lautakunta kaipasi erityisesti lisää tietoa siitä, millaisina Leppävirran harrastusmahdollisuudet koettiin ja kuinka perheen taloudellisen tilanteen tai asuinpaikan nähtiin vaikuttavan harrastusmahdollisuuksiin. Lautakunta kaipasi selvästi lisää lasten, nuorten ja perheiden osallistamista tiedonkeruuseen ja näki tärkeänä erilaisten verkkokyselyiden ja älylaitteiden hyödyntämisen tiedonkeruussa. Älylaitteet ja erilaisten sovellusten hyödyntäminen nähtiin oleellisena myös lasten ja nuorten osallisuuden tukemisessa.

Koska lautakunnalle esitetyssä alustuksessa tuotiin esiin eräiden palveluiden ruuhkautunut tilanne, haasteet vastata palveluihin lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä puutteet henkilöstössä, otti lautakunta myös yksiselitteisesti kantaa siihen, että palvelut tulisi pystyä tuottamaan kunnassa lain edellyttämällä tavalla ja tätä varten tulisi kuntaan hankkia tarvittaessa lisää henkilöstöä, vaikkakin myös tämän asettamat haasteet kuntataloudelle lautakunnassa tunnistettiin. Lasten ja nuorten vapaa-ajan palveluiden kehittäminen nousi toiseksi tärkeäksi tekijäksi tulevaisuutta ajatellen; lautakunnassa kaivattiin enemmän harrastusmahdollisuuksia alle kouluikäisille lapsille, nuorisopalveluita myös kirkonkylän ulkopuolelle sekä laajempia aukioloaikoja nuorisotilalle (illat ja viikonloput). Kansalliseen muutosohjelmaan liittyen Leppävirralle toivottiin vertaistukiryhmiä, mahdollisuutta varhaiseen moniammatilliseen tukeen perheille sekä työntekijöiden jalkautumista eri palveluihin ja toimintaympäristöihin.

Lautakunnalta pyydettiin myös konkreettisia esityksiä lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi nyt ja tulevaisuudessa sekä ehdotuksia siitä, kuinka lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista tulisi seurata jatkossa. Alle on koottuna lautakunnan esiin tuomia esityksiä:

- 1) Lasten ja nuorten huomioiminen kunnan päätöksenteossa ja taloussuunnitelmassa
 - lapsivaikutusten arvioinnin ja lapsibudjetoinnin käyttöönotto
 - ”korvamerkitty” määräraha lasten ja nuorten palveluiden kehittämiseen
 - hyvinvointisuunnitelman vuosittainen tarkastelu esimerkiksi taloussuunnitelman yhteydessä
- 2) Monialaisen yhteistyön kehittäminen eri palveluissa
 - lasten huomioimista aikuisten palveluissa kehitettävä
 - kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen
 - jalkautuva työ, non-stop palvelupisteet
 - kunnan, seurakunnan ja järjestöjen yhteistyön koordinoitu kehittäminen
- 3) Vapaa-ajan palveluiden kehittäminen
 - nuorisokahvilan perustaminen tai vaihtoehtoisten oleskelutilojen lisääminen nuorille huomioiden erityisesti 2.asteen opiskelijat ja nuoret aikuiset
 - välinelainaamo
 - ”harrastustakuu”; edulliset harrastusmahdollisuudet, harrastuksen ja koulupäivän yhteensovittaminen, harrastamisen mahdollisuus ilman sitoutumista kilpailutoimintaan/seuraan
 - harrastustoiminnan laajentaminen kylille
 - sporttikummitoiminta – tukea lapsille, joilla ei mahdollisuutta harrastaa oman perheen tukemana
- 4) Lasten ja nuorten osallistaminen kehittämistyöhön
 - nuorisovaltuuston aktiivinen huomioiminen päätöksenteossa, säännölliset tiedotteet kunnanvaltuustolta nuorisovaltuustolle

- sähköisten palveluiden (mobiilisovellukset, verkkokyselyt) hyödyntäminen asiakaskyselyissä ja -palautteissa